

Inhoud

Van de voorzitter	158
Van de redactie	158
Zwaar weer	159
Algemene Ledenvergadering VWG 25 november 2010	160
Het voorkomen van de Kolgans in de westelijke Eempolders	161
Waar broedden de Oeverzwaluwen in 2010?	163
Vogelherkenningscursus	166
Biodiversiteit in het Vechtplassengebied	167
Het vogelkabinet	170
Nieuwe uitgaven van de Vogelwerkgroep	172
Een Groenlander in Afrika (boekbespreking)	173
Bonte Vliegenvanger	174
Subgroep Avifauna	176
Al die 'lieve' vogeltjes	178
Fietstocht voor behoud van de Keizerarend in Sakargebergte succes	180
Gezellige seniorenreis naar Duitsland	183
Buitenlandreis naar Duitsland, Warta-Oder	184
Veldwaarnemingen	185
Ontvangen literatuur	186
Mutaties Ledenbestand	187
Beleid en Begroting 2011 Algemeen	188
Beleid en begroting 2011 nader toegelicht	189
Bestedings- en beheerplan Sluijters Vogelfonds	196
Programma	199
De favoriete vogelplek van..... Conny Leijdekker	203
Kor Haan	204

Van de voorzitter

Over enkele weken is weer de Algemene Ledenvergadering van de Vogelwerkgroep. In deze vergadering worden de begroting en de plannen voor het komende jaar vastgesteld. Daarnaast staat op de agenda het voorstel om een Sluijters Vogelfonds in te stellen. In dit fonds wordt het voor de Vogelwerkgroep bestemde deel van de nalatenschap van mevrouw Sluijters-Nierstrasz ondergebracht. Het fonds wordt bestemd voor projecten die we niet vanuit de begroting kunnen realiseren. We kijken uit naar het moment dat we het voor ons bestemde deel van de nalatenschap daadwerkelijk ontvangen. Als deze Korhaan uitkomt bent u per brief al geïnformeerd over een betreurenswaardige kwestie aangaande onterecht geleend geld van de vereniging. In de vergadering zullen we een toelichting geven op onze aanpak en vragen beantwoorden.

Onze nieuwe penningmeester, Egbert Leijdekker, is bij het werken aan een oplossing hiervoor een grote steun geweest voor het bestuur. Het betekende een zware belasting voor hem, die - samen met andere problemen - het plezier in het deelnemen aan het bestuur wegnam. Hij heeft daarop besloten zich uit het bestuur terug te trekken. Wij kunnen niet anders dan dit respecteren. Ik wil mijn voorwoord ondanks dit sombere bericht toch positief eindigen. We hebben een bloeiende vereniging met actieve werkgroepen. Voor het komende jaar staan weer vele mooie activiteiten op het programma. Ik hoop dat velen daaraan genoeg zullen beleven. In februari kunnen we een bijzondere avond tegemoet zien met een lezing van Nico de Haan. Deze avond is ook bedoeld als promotie van onze vereniging.

Rien Rense,

Van de redactie

Het is nu echt herfst. We hebben zelfs al een paar echt koude dagen en nachten gehad. In de hoop dat van de winter de buurtvogels vooral mijn tuin als eettafel uitzoeken zorg ik al lange tijd voor een gevulde voedertafel. Voor een in mijn tuin verblijvende Koolmees is dat echter niet nodig. Hij heeft iets beters gevonden, namelijk een lekkernij in een pot met vetplanten. Al een paar jaar zien wij vanuit ons raam behangersbijen af en aan vliegen met afgebeten stukjes van groene blaadjes om daarmee hun gangstelsel te bekleden, dat zich onder de planten bevindt. De Koolmees ploegt nu de hele pot om voor de lekkernijen die zich in die gangen bevinden. Wij zijn bang dat we volgend jaar onze bijen niet meer zien.

Naast de stukken voor de Algemene Ledenvergadering, die u achter in het blad vindt en die u zeker door moet nemen om op de hoogte te blijven van het reilen en zeilen van onze Vogelwerkgroep, berichten we u zoals gewoonlijk, over de vogelstand in het Gooi. Dick Jonkers licht ons in over de nestplaatsen van de Oeverzwaluwen; Lenny Langerveld noemt een aantal bolwerken van de Bonte Vliegenvanger.

Naast het vogelnieuws treft u een uitgebreid artikel aan over de biodiversiteit in het Vechtplassen-gebied en - misschien tot uw verbazing - de namen van een nieuw kabinet (zie p.170). Josée van Beek had een gesprek met Juun de Boer, een lid van onze Vogelwerkgroep, over een boeiende fietstocht naar het Sakargebergte.

Dan wil ik u nog tot mijn genoegen melden dat op mijn vraag naar vogelfoto's ook Mark Eising (www.markeisingbirding.nl) heeft gereageerd. Voor dit nummer heb ik een aantal foto's van zijn hand gebruikt. Ook Roelof Molenaar stond een paar foto's af. Veel dank daarvoor!

Hillie Hepp

Evenals voorgaande jaren zal Engbert van Oort tijdens de Jaarvergadering met de promokraam van het Vogelhospital aanwezig zijn. U kunt vast leuke cadeautjes aanschaffen voor de komende feestdagen en/of wintervoer voor de vogels. U koopt ook voor het goede doel!

Zwaar weer

Al geruime tijd ondervindt ons land de gevolgen van de wereldwijde economische recessie. In zo'n geval zijn het milieu, de natuur en daarmee ook de vogels aan de beurt. Voordat het toenmalige kabinet enige maanden terug op Prinsjesdag de begroting presenteerde was al duidelijk dat er fors bezuinigd moest worden. In zulk soort gevallen ontkomen we ook niet aan de kaasschaaf en hangt het van de politiek, lobby en de overtuigingskracht van bewindslieden af hoe zwaar iets getroffen wordt. Het regeerakkoord, gesloten door de huidige regeringploeg die op 14 oktober aantrad, stemt niet tot vrolijkheid. Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit is verdwenen. De al zeer lange stammenstrijd tussen economie en natuur is beslecht door het tot stand komen van een ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Welke richting we opgaan is van meet af aan duidelijk. De economie moet versterkt worden door de schoorstenen te laten roken. Er zullen verkenningen worden uitgevoerd hoe rekbaar de Europese milieuriichtlijnen zijn. Het energiebeleid zal er op gericht zijn dat er en nog meer kernenergiecentrales worden gebouwd en de mogelijkheden zullen worden nagegaan voor uitbreiding van CO₂-opslag in de bodem. Voorts zal er bezuinigd worden op bodembescherming en bodemsanering. Daartegenover staat een forse investering voor het bestrijden van files en het optrekken van de maximumsnelheid naar 130 km per uur. Bedrijven krijgen meer aandacht voor belangentegenstellingen tussen economie en natuur. Tel uit je winst! De tegenstellingen tussen welvaart en welzijn worden manifest. Hoewel wordt aangegeven dat het op peil houden van de biodiversiteit en een goed natuurbeheer belangrijk zijn, is het nog maar de vraag of een dergelijke duiding prioriteit heeft wanneer andere, bijvoorbeeld economische, belangen in het geding zijn. Die kunnen zeker aan de orde komen door de decentralisatie van het natuurbeleid en natuurbeheer. De ecologische hoofdstructuur (EHS) zal herijkt worden en de realisatie van robuuste verbindingen wordt weggestreept of vertraagd. Een aantal provincies heeft hieraan reeds uitvoering gegeven. Natuurbeheer zal bij

voorkeur moeten worden uitgevoerd door agrariërs, andere particulieren en terreinbeherende organisaties. Is die volgorde bewust gekozen? Ieder heeft zo zijn belangen en nog steeds geldt het

gezegde: 'Schoenmaker blijf bij je leest'. Een gevolg van het bovenstaande is dat onze eigen provincie Noord-Holland de vergoedingen voor natuurbeheer voor 85 gebieden met 40% wil korten. Ongetwijfeld krijgt ook het Goois Natuurreservaat hier mee te maken. Aan de andere kant hebben Gedeputeerde Staten recent 1 miljoen euro beschikbaar gesteld voor particulier natuurbeheer. De aangekondigde maatregelen zullen tot gevolg hebben dat nog meer plant- en diersoorten zullen achteruitgaan en/of verdwijnen. Het wekt verwondering dat bij het bevorderen van het dierenwelzijn de illegale handel in exotische diersoorten effectiever zal worden bestreden. Nergens een woord over de illegale handel in en het houden van inheemse diersoorten, zoals beschermde vogels die te kust en te keur op internet te koop worden aangeboden. Hoe staat het ervoor met het welzijn van uilen en roofvogels die door particulieren worden gehouden en de vele roofvogelshows? 500 agenten zullen worden aangetrokken die als dierenpolitie (animal cops) zullen gaan functioneren. Er zijn toch al specialisten op dit gebied, zoals de inspecteurs van Dierenbescherming en die van de Algemene Inspectiedienst (AID). Ook hield het helaas inmiddels opgeheven korps Veldpolitie vroeger oogje in het zeil. Een samenwerkingsverband en investeren hierin hoeft minder geld te kosten en die besparing kan weer ten goede komen aan de natuur. Bij volgende verkiezingen moeten we maar eens gaan denken aan een nieuwe belangenbehartiger, het ministerie van Volksgezondheid, Natuur en Milieu.

Penlijster

Algemene Ledenvergadering VWG 25 november 2010

Hierbij nodigt het bestuur de leden uit voor de Algemene ledenvergadering van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken van donderdag 25 november 2010 in de Bethlehemkerk, Loosdrechtseweg 263 te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

De agenda luidt als volgt:

1	Opening en mededelingen bestuur
2	Vaststellen verslag Algemene Ledenvergadering van 25 maart 2010 - het verslag staat in De Korhaan van april en op www.vwggooi.nl
3	Bespreken en vaststellen beleid en begroting 2011 - het concept vindt u in De Korhaan van november op pagina 188 en op www.vwggooi.nl
4	Bestuurssamenstelling - binnen het bestuur is de vacature van de SG Communicatie nog vacant; belangstellenden worden verzocht contact op te nemen met een van de bestuursleden - E. Leijdekker, penningmeester, heeft aangegeven zijn werkzaamheden als penningmeester neer te leggen. Het bestuur beraadt zich nog op de ontstane situatie. Belangstellenden wordt verzocht contact op te nemen met een van de bestuursleden
5	Samenstelling kascommissie - de kascommissie wordt benoemd door de ALV en bestaat uit tenminste 2 personen die bij voorkeur financieel-administratief onderlegd zijn. De kascommissie doet mondeling dan wel schriftelijk, verslag op de jaarvergadering* - kandidaten kunnen hun belangstelling kenbaar maken bij een van de bestuursleden - de kascommissie 2009 bestond uit Pieter Jan Hegenbart, Johan de Koning en Elsje van der Velde - in de bestuursvergadering van 6 september is een handreiking voor de kascommissie vastgesteld. Deze vindt u hieronder en op www.vwggooi.nl
6	Afhandeling erfenis - de afhandeling van de erfenis van mevrouw Sluijters-Nierstrasz door de notaris kost meer tijd dan verwacht. Op dit moment is nog onbekend welk bedrag we mogen verwachten noch wanneer de notaris een en ander kan afronden - vooruitlopend op de afhandeling zal het bestuur het voorstel voor het 'bestedings- en beheerplan toelichten (zie pagina 196) - voorgesteld wordt hierover in de vergadering een besluit te nemen - het bestedings- en beheerplan vindt u in De Korhaan van november en op www.vwggooi.nl
7	Rondvraag en sluiting

Invulling rol kascommissie

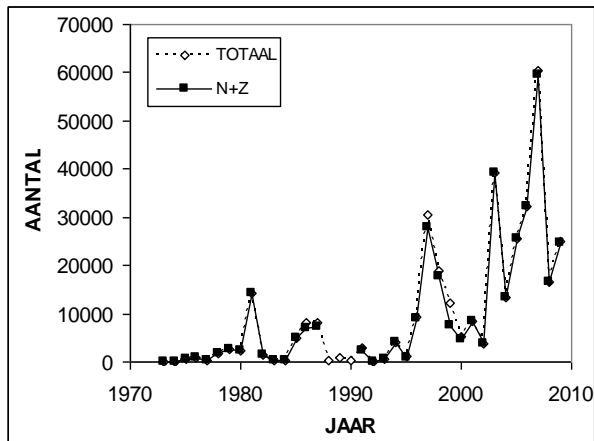
De leden van de kascommissie dienen maximaal te worden gefaciliteerd door de penningmeester in het uitoefenen van hun taak, het beoordelen van de boekhouding en gevoerde financieel beleid.

Om dat te bewerkstelligen worden de volgende afspraken (spelregels) gemaakt:

- De penningmeester dient tijdig, conform het huishoudelijk reglement, de leden van de kascommissie bij elkaar te roepen.
- De kascommissieleden dienen minimaal één week voor de vergadering van de commissie te worden voorzien van een helder overzicht van de financiële administratie. Deze dient transparant te zijn en alleen te bestaan uit relevante informatie.
- Door de penningmeester wordt schriftelijk aangetoond dat de openingbalans van het boekjaar in overeenstemming is met de sluitingsbalans van het voorgaande jaar.
- De penningmeester bewijst, tijdens de vergadering van de kascommissie, de tegoeden op alle bankrekeningen door middel van een origineel dagafschrift van de relevante bank.
- De kascommissie ontvangt relevante besluiten van de Algemene Ledenvergadering en het Algemeen Bestuur inzake bestedingen en afwijkingen van de begroting.

Het voorkomen van de Kolgans in de westelijke Eempolders

Vanaf het begin van de Eempoldertellingen zijn de Kievit en de Spreeuw de soorten die in de grootste aantallen waargenomen worden. Pas de laatste jaren hebben ze door het toenemende aantal ganzen concurrentie voor deze positie gekregen. Daarbij zijn in sommige jaren de aantallen Kolgans soms groter dan die van de beide eerder genoemde soorten. Dat is des te opvallender, omdat de Kolgans, in tegenstelling tot deze soorten, maar de helft van het jaar aanwezig is.

Figuur 1. Totaal aantal getelde Kolganen per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent; de stippellijn de totale aantallen.

Figuur 1 geeft de jaartotalen van de Kolgans. De aantallen slingeren hevig, maar er is geen twijfel mogelijk dat ze geweldig toegenomen zijn. De hoogste piek in 2007 is meer dan duizend maal zo hoog als de aantallen in 1973. Dat is natuurlijk extreem, maar de laatste jaren zitten allemaal in dezelfde orde van grootte. Het lijkt trouwens niet onmogelijk, dat 2010 een nieuw record zal vestigen, want de aantallen tot nu toe zijn wat hoger dan toen. De echte toename begint rond 1995. Voor die tijd kwamen er wel eens wat hogere aantallen voor, maar de meeste jaren lagen de totalen onder de duizend ganzen. Daarna zijn zelfs in slechte jaren de aantallen veel hoger.

De toename is al lang aan de gang. Uit 'Vogels tussen Vecht en Eem' (Jonkers et al., 1987) blijkt dat er voor 1970 in het werkgebied van onze Vogelwerkgroep meestal maar enkele tientallen en maar een enkele maal enkele honderden Kolganen werden waargenomen. In Nederland is ook sprake van een toename, die overigens niet zo spectaculair is als in de Eempolders. Naarmate de aantallen toenamen werden nieuwe vaste overwinteringsgebieden in gebruik genomen en kennelijk behoren de Eempolders tot die nieuwe gebieden. De maximale aantallen in Nederland zijn tegenwoordig

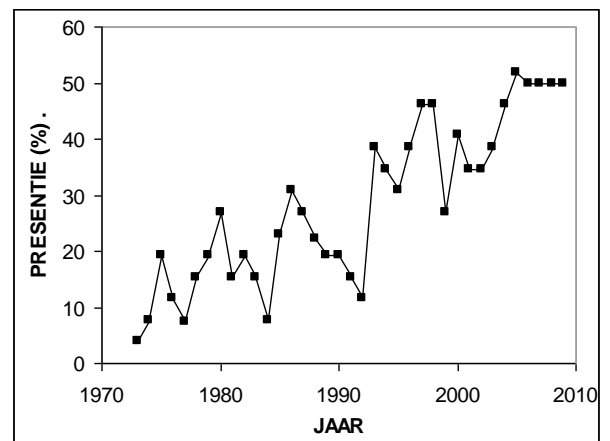
groter dan 800.000 vogels; in de Eempolders hebben we er wel eens bijna 19.000 tegelijk gezien en dat is dus maar een fractie daarvan. Ik moet wel zeggen dat zoveel ganzen in de Eempolders een geweldige indruk maken.

Kolganen

foto: Mark Eising

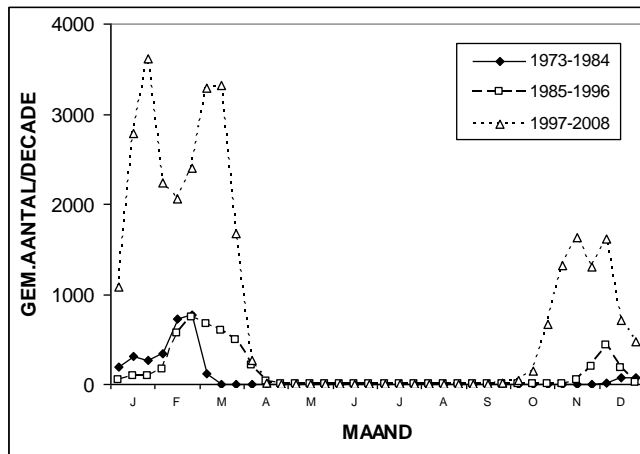
Kolganen komen vaak in grote groepen. Het toevallig wel of niet tijdens de telling aanwezig zijn van een dergelijke groep kan grote variaties veroorzaken. In zulke gevallen geeft de presentie, die aangeeft hoe vaak er Kolganen in een jaar waargenomen zijn, soms een duidelijker trend.

Figuur 2. Presentie van de Kolgans per jaar

In figuur 2 zien we, in tegenstelling tot de totale aantallen, dat de toename eigenlijk vanaf de eerste tellingen al optreedt. In het begin zag men een paar keer per jaar Kolganen. Tegenwoordig zien we in het halfjaar dat de Kolganen aanwezig zijn er altijd wel een aantal. De presentie neemt ook toe doordat de periode waarin er Kolganen aanwezig zijn in de loop van de jaren langer is geworden. In het begin vertrokken ze meestal begin maart, maar rond 1990 zagen we de laatste Kolganen eind maart of begin april, en dat is sindsdien nauwelijks meer veranderd. Veel sterker is de verandering in het najaar. Bij de eerste tellingen verschenen er pas in december Kolganen. Sinds het eind van de jaren negentig komen de eerste ganzen al begin oktober of soms zelfs eind september.

Opvallend zijn de relatief lage aantallen rond de jaarwisseling. Dit verschijnsel treedt in verreweg de meeste jaren op en is daarom waarschijnlijk geen toeval. Een interpretatie als doortrek lijkt niet aannemelijk, want verreweg de meeste Kolganzen trekken niet veel zuidelijker dan Nederland. In de Nederlandse verdeling over het jaar is een dergelijke dip ook niet te zien. Wat ook opvalt is dat de aantallen in het voorjaar gemiddeld veel groter zijn dan in het najaar. Dat lijkt altijd al zo te zijn geweest, maar het wijkt af van de landelijke verdeling die redelijk symmetrisch over het seizoen is.

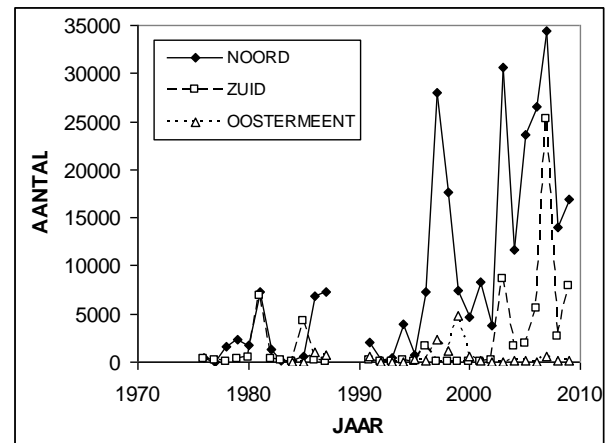

Figuur 3. Gemiddeld aantal Kolganzen per decade voor drie periodes van twaalf jaar.

Figuur 3 suggereert dat er tussen april en oktober geen Kolganzen in de Eempolders aanwezig zijn. Dat is niet helemaal waar. Sinds de eeuwwisseling zien wij een enkele keer (minder dan één keer per jaar) kleine aantallen in juli of augustus. Hier en daar broeden tegenwoordig Kolganzen in Nederland. In onze polders broedt onregelmatig af en toe een paar.

Figuur 4 geeft de verdeling over de drie telgebieden. Al lange tijd zien we de grootste aantallen in het telgebied Noord. Vanaf 2003 is er echter een opvallende toename in de Zuidpolder te Veld, waar we voor die tijd eigenlijk nauwelijks

Kolganzen zagen. In de Oostermeent zien we slechts kleine aantallen. Omdat we in Noord vaak grote groepen vlak tegen de grens met de Oostermeent zien is dat wel vreemd.

Figuur 4. Totaal aantal Kolganzen per jaar per deelgebied.

In 2005 is het systeem van de vergoeding van ganzen schade voor boeren veranderd. De boeren in de Eempolders vonden de vergoeding onvoldoende en besloten daarom om geen ganzen meer te gedogen op hun land. Uiteraard bleef het reservaat wel beschikbaar, maar het gras daar is door versraling minder voedselrijk en daardoor minder aantrekkelijk. Het was natuurlijk heel spannend welke invloed deze maatregel op de kolganzenstand in de westelijke Eempolders zou hebben. Uit figuur 1 blijkt dat er zeker geen negatieve effecten zijn. De aantallen in de Zuidpolder te Veld nemen zelfs toe, maar dat lijkt voor 2005 al te beginnen. De meest aannemelijke verklaring is dat de verjaging van ganzen op andere plekken intensiever is dan bij ons. Daarnaast kan de aanwezigheid van het reservaat een rol spelen. Vooral in het vroege voorjaar kunnen daar veel ganzen zitten. Verder kunnen verjaagde ganzen uitwijken naar het nabijgelegen reservaat, om als de verstoring over is weer terug te komen.

Referenties

- Jonkers, D.A., Kole, R.A. & Taapken, J, (red.) 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum
- Vogelzang, F. 2002, Kemphaan *Philomachus pugnax* p.124 in LWVT/SOVON 2002. Vogeltrek over Nederland 1976-1993. Schuyt & Co., Haarlem
- Hustings F., Koffijberg K., van Winden E., van Roomen, M., SOVON Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Soldaat L. 2008 Watervogels in Nederland 2006/2007. SOVON-monitoringsrapport 2008/04, Waterdienstrapport 2008.061. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Waar broedden de Oeverzwaluwen in 2010?

Ook in 2010 moesten we weer genoeg nemen met minder broedparen van de Oeverzwaluw dan in het voorgaande jaar, met slecht één nieuwe vestiging en maar zes kolonies. Het is te hopen dat het de komende jaren weer beter gaat en het aantal vaste kolonies kan worden uitgebreid door renovatie van vroeger kolonies die slecht onderhouden zijn. Het creëren van enkele nieuwe kolonies is geen overbodige luxe.

Dick A. Jonkers

Bezette kolonies

Het aantal oeverzwaluwenkolonies in 2010 was geringer dan in het voorgaande jaar. Slechts op zes plaatsen in het gebied tussen Vecht en Eem vestigden zich broedparen.

Op het Caravanpark De Wetering in Loosdrecht na waren het allemaal plekken die ook in 2009 bezet waren. Op het caravanpark bevond zich een grondstort die door de Oeverzwaluwen ontdekt werd en prompt tot een vestiging leidde. Dit soort kolonies behoort tot de tijdelijke broedplaatsen, die ieder jaar weer worden aangetroffen. Hun aantal is altijd klein en hun voorkomen is afhankelijk van plaatsen waar grond afgegraven of gestort wordt, aanwezig blijft en de wand steil genoeg is. Het totale aantal broedparen in het hele gebied bedroeg dit jaar 558; dat is 10% minder dan in het vorige jaar. De aantallen blijven schommelen van jaar tot jaar, waarbij de beschikbaarheid van voldoende nestelmogelijkheden en de situatie in de overwinteringsgebieden in de overstromingsvlakten van de grote rivieren bezuiden de Sahel belangrijke beïnvloedende factoren zijn.

Op 27 april zaten tegen de wand van de kolonie in het Raboes 102 paren te rusten. Bijna drie weken later hielden zich daar 80 paren op. Net als vorig jaar was de kolonie de grootste (figuur 1), maar er waren wel bijna honderd broedparen minder. De oorzaak van die toch wel sterke afname van 236 naar 157 paren kan te wijten zijn aan een externe

oorzaak, want deze wand wordt goed onderhouden. Toch zou er ook wat anders aan de hand kunnen zijn, want op 5 juli, toen een vangpoging voor ringonderzoek werd ondernomen was de kolonie verlaten. Normaal is dat de Oeverzwaluwen dan nog met hun tweede broedsel bezig zijn.

De terugval van het Raboes werd opgevangen door de wand op de Golfbaan in Naarden, die in 2009 onbewoond was. Daar broedden toen door de keihard geworden wand geen paren, maar nu waren dit er maar liefst 144.

Ook de grondstort aan de Middenweg in Nederhorst den Berg scoorde goed. De eigenaar van het bedrijf dat daar gevestigd is, was gevoelig voor onze vraag of hij een deel van het gronddepot ongemoeid wilde laten. Met honderd paren was het de derde kolonie in grootte. Bij het eerste bezoek aan de Groeve Oostermeent op 23 april vlogen veertien paren rond, waarvan er op 24 mei zes nestelden in een van de drie wanden. De verwachting dat het daar nog goed zou komen met het aantal broedparen was klein. Voor alle zekerheid is toen toch maar op 3 juli nog een controle uitgevoerd met als grote verrassing een totaal van 88 bezette nestgangen. In de Zanderij Crailo, niet ver van de natuurbrug was de stand meer dan verdubbeld en kwamen 45 paren tot broeden.

De kleinste kolonie, met 24 broedparen bevond zich in Loosdrecht op het reeds eerder genoemde caravanpark.

Locatie en gemeente	Aantal nesten		Vestigingsplaats
	2010	2009	
Middenweg, Nederhorst den Berg	100	31	grondstort
Golfbaan Naarderbos, Naarden	144	0	zandwand
Caravanpark De Wetering, Loosdrecht	24	0	grondstort
Zanderij Crailo, Hilversum	45	21	zandwand
Groeve Oostermeent, Blaricum	88	38	zandwand
Raboes, Eemnes	157	23	kleiwand
Totaal	558	620*	

* Totaal aantal broedparen van alle kolonies tussen Vecht en Eem in 2009 (Jonkers 2010)

Figuur 1. Oeverzwaluwenkolonies tussen Vecht en Eem in 2010.

Verdwenen en onbezette kolonies

Het is jammer dat Natuurmonumenten de kans niet heeft gegrepen om bij de inrichting van de

omgeving van de voormalige boerderij Stadzigt voorzieningen voor Oeverzwaluwen te creëren. De grondstort op het terrein, waar in 2009 nog een

kolonie aanwezig was, is nu verdwenen. De stort van de nabij liggende Kieftkampen was volledig begroeid. De zandhopen bij Pactolan in Naarden waren weggehaald. De grondstorten van de Loodijk en Emmaweg in 's-Graveland hadden ook het veld moeten ruimen. In juni deden enkele paren nestelpogingen in zandwandjes op de Blaricummeent, waar woningen worden gebouwd. Hun pogingen werden in de kiem gesmoord.

Situatie bij kolonies elders

De kunstwand in het Twiske in de Zaanstreek herbergde minder nesten dan in 2009. Er waren nu 40-45 nestholten bewoond. Hoewel de vogels arriveerden in de normale periode en direct begonnen te graven, duurde het nog twee weken voordat werd begonnen met de eileg. Ze vertoefden toen regelmatig boven het water in de omgeving van de wand zonder bij de nesten te komen. Moesten zij eerst aansterken? (mededeling Ed Staats). Dit gedrag doet denken aan de situatie in april en mei in de Groeve Oostermeent. In Rijswijk (Gld.) was alleen de noordelijke wand van de twee door Rijkswaterstaat aan het Amsterdam-Rijnkanaal aangelegde kunstwanden bewoond, Die bevatte op 11 juni 72 bezette nestgangen (eigen waarneming). Tegen de Ooievaarsplassen, langs de A6 in de omgeving van de Knardijk (Oost Flevoland), waren op 30 juni 69 nesten aanwezig. Vanaf 2008 toen er 122 nesten zaten en 2009 met 82 nesten is dit nu het tweede achtereenvolgende jaar met een achteruitgang (eigen waarneming). In de kunstwand bij het industrieterrein De Haar in Bunschoten, waar in 2009 nog 386 paren nestelden is dit jaar niet gebroed, omdat de gemeente Bunschoten het onderhoud had stopgezet. Er gloort echter weer hoop aan de horizon. De wand wordt vanaf dit najaar gesponsord door Dura Vermeer en Smink Afvalverwerking. Zij hebben op 18 oktober de laatste hand gelegd aan de renovatie van de wand (mededeling Wim Smeets).

Onderhoud

Nadat er jaren achtereen aan de wand in de oksel van de A1/A6 niets was gebeurd, volgde er na het broedseizoen een ommekeer. In het kader van werkzaamheden aan de afrit van de A6 is tegelijkertijd de wand weer geschikt gemaakt voor bewoning. Bij de zandwand op de Naardermeent ging het weer volledig mis. De wand was opnieuw vrijwel volledig begroeid. In overleg met Staatsbosbeheer is besloten dat het hele zandlichaam gezuiverd zal worden van riet, distels en andere planten en dan weer opnieuw wordt opgezet.

De wand van de golfbaan in Naarden was voor het broedseizoen afgestoken en uitgroeiende planten waren verwijderd. Vrijwilligers zorgden ervoor dat er voldoende stukken met steile wandje waren in de

Groeve Oostermeent. Het is dankbaar werk voor hen, want hij wordt ieder jaar gebruikt. Aan het zandwandje op de golfbaan van de Golf- en Countryclub in Eemnes hoefde niets te worden gedaan. Het ziet er geschikt uit; desondanks heeft het de Oeverzwaluwen er nog nooit toe kunnen verleiden om gebruik van te maken van deze voorziening.

Oeverzwaluwwand in Naarden (Golfbaan) D. Jonkers

Het jaarlijkse onderhoud aan de wand van het Raboes werd gecontinueerd en er was daardoor weinig tot geen begroeiing die belemmerend kon werken.

Oeverzwaluwen kunnen last hebben van teken en andere nestparasieten. Het verdient aanbeveling om met name in kunstwanden oude nesten te verwijderen en de nestgangen weer te vullen met de in de wand aanwezige grondsoort.

Oeverzwaluwen en onderzoek naar de ziekte van Lyme

De ziekte van Lyme is een infectieziekte die wordt veroorzaakt door de bacterie *Borrelia burgdorferi*. Door Wageningen Universiteit is enige jaren geleden een tekenproject opgezet, waarbij ook wordt gekeken of op vogels voorkomende teken besmet zijn met de ziekte van Lyme. Meestal wordt deze bacterie overgebracht door tekenbeten. Het Vogelringstation Het Gooi werkt mee aan dit project. Op de Oeverzwaluwen aanwezige teken worden verwijderd, de gegevens van de vangplaats genoteerd en de buisjes met het materiaal worden naar Wageningen gestuurd. Tot nu toe zijn geen besmette teken aangetroffen. Alle ingezonden exemplaren behoorden tot de soort *Ixodus lividus*, die uitsluitende geassocieerd is met Oeverzwaluwen. De nuchtere larven overwinteren in de oude nesten van deze vogels. Na terugkeer van de broedvogels uit de overwinteringsgebieden naar de nestholten vestigen de larven zich op de broedvogels en zuigen zich vol met bloed. De volgezogen larven vervellen tot nimfen in de periode eind juni tot begin juli. De nimfen onttrekken hoofdzakelijk bloed aan jonge Oeverzwaluwen. Daarna ontwikkelen zij zich vanaf

eind juli - begin augustus tot volwassen teken. Het volgezogen vrouwtje legt haar eieren in het nest, waarna de uit de eieren gekropen larven daarin overwinteren. De levenscyclus voltrekt zich dus binnen een jaar. In geen van de tot nu toe onderzochte monsters is de bacterie aangetroffen die de infectieziekte overbrengt.

Foto: Mark Eising

Ringonderzoek

Al sinds 1996 worden Oeverzwaluwen geringd in de regio en dat zijn er inmiddels vele duizenden. Daarvan wordt een deel ook weer teruggevangen in de regio, soms in dezelfde kolonie; een ander veel kleiner deel wordt al dan niet levend teruggemeld van elders. In 2010 zijn in vijf van de zes kolonies in totaal 927 exemplaren gevangen, waarvan er bij 217 al eerder op een andere plaats of in dezelfde kolonie een ring was omgelegd. De gegevens zijn verwerkt in het onderstaande overzicht.

• *Kolonie Middenweg Nederhorst den Berg*

Vangdata 23 juni, 7 juli en 21 juli. Gevangen 203 ongeringde exemplaren. Eigen terugvangsten in de kolonie: 64 exemplaren. Hiervan 2 uit 2009 en 62 uit 2010. Terugvangsten in deze kolonie van in andere kolonies in de regio eerder geringde exemplaren met ringjaar: Vinkeveen 3 (2008), Golfbaan Naarden 4 (2010), Zanderij Crailo 1(2008), 1(2010), Raboes 11 (2009), 2 (2010). Terugmeldingen van elders in 2010 van in deze kolonie eerder geringde exemplaren met ringjaar: Flevoland 2 (2009).

• *Kolonie Golfbaan Naarden*

Vangdata 25 juni en 20 juli. Gevangen 225 ongeringde exemplaren. Eigen terugvangsten in de kolonie: 41 exemplaren, Hiervan 1 uit 2005, 5 uit 2009 en 35 uit 2010. Terugvangsten in deze kolonie

van in andere kolonies in de regio eerder geringde exemplaren met ringjaar: Kolonie Middenweg 4 (2009), Raboes 4 (2009), Groeve Oostermeent 1 (2008), Terugmeldingen van elders in 2010 van in deze kolonie eerder geringde exemplaren met ringjaar: Friesland 2 (2008), Flevoland 14 (2009), Zeewolde 2 (2006), Kolonie Rijswijk (Gld.) 1 (2007), 1 (2007), Ringcentrale Italië 1 (2009).

• *Kolonie Zanderij Crailo*

Vangdata 7 juni en 29 juni. Gevangen 64 ongeringde exemplaren. Eigen terugvangsten in de kolonie: 21 exemplaren. Hiervan 6 exemplaren uit 2009. Terugvangsten in deze kolonie van in andere kolonies in de regio eerder geringde exemplaren met ringjaar: Kolonie Raboes 2 (2009), Kolonie Middenweg 1, (2009). Terugmeldingen van elders in 2010 van in deze kolonie eerder geringde exemplaren met ringjaar: Flevoland 1 (2010), Ringcentrale Madrid 1 (2009).

• *Kolonie Groeve Oostermeent*

Vangdatum 7 juli. Gevangen 19 ongeringde exemplaren. Terugvangsten in deze kolonie van in andere kolonies in de regio eerder geringde exemplaren met ringjaar: Kolonie Raboes 4 (2009).

• *Kolonie Raboes*

Vangdatum 22 juni. Gevangen 199 ongeringde exemplaren. Eigen terugvangsten in de kolonie: 13 (2009). Terugmeldingen van elders in 2010 van in deze kolonie eerder geringde exemplaren met ringjaar: Flevoland 5 (2009). Ringcentrale Parijs 1 (2009).

Opvallende vangsten waren de volgende:

- Een op 22 juni in de kolonie van het Raboes gevangen exemplaar dat op 27 juli 2010 Zeewolde in een kolonie bij Zeewolde is teruggevangen;
- Een op 22 juni in de kolonie van het Raboes gevangen exemplaar dat op 16 juli 2010 is teruggevangen aan de Oostvaardersdijk bij Lelystad;
- Verder drie terugvangsten door andere ringers van ons Vogelringstation Het Gooi op de ringplek bij Oud Naarden. Dat was van een op 20 juni 2010 bij de kolonie van de Golfbaan Naarden geringde Oeverzwaluw die op 24 juli 2010 in een mistnet belandde. Op dezelfde datum was dat het geval bij een op 29 juni 2010 in de Zanderij Crailo eerder geringd exemplaar en bij een op 22 juni in de kolonie van het Raboes gevangen exemplaar, dat op 26 juni 2010 op Oud Naarden is gevangen

Dankwoord

De volgende personen of organisaties hebben bijgedragen dat dit verslag tot stand kwam. Ik ben hen veel dank verschuldigd. Dat waren: Jelle Harder, Poul Hulzink, Frans Leurs, Engbert van Oort, Gerard Rigter, Ed Staats, Wim Smeets en de vrijwilligers van het Goois Natuurreservaat (werkploeg Groeve Oostermeent). Frans Jacobs verschafte informatie over teken en het tekenonderzoek. **Geraadpleegde literatuur:** Jonkers, D.A. 2010. Oeverzwaluwen in 2009 opnieuw in een dal. De Korhaan 44 (1): 13-15.

Vogelherkenningscursus

Lenny Langerveld

Zelden zo gelukkig geweest als een paar jaar geleden op de eerste avond van de 'beginnerscursus' van de Vogelwerkgroep. Ik woonde net in het Gooi en jogde in het bos tot een ongewoon spektakel mijn pad versperde. Op een verhoogd pad midden in het akkerland stond een tiental mannen in sportieve, warme buitenkleding onafgebroken omhoog te turen in verrekijkers en telescopen. Ik stopte en sloeg hen gade. Wat was dit voor volkje? Voorzichtig liep ik op ze af. "Eh hallo, mag ik vragen wat jullie hier doen?" De dichtstbijzijnde man antwoordde me zonder zijn blik ook maar een seconde van de telescoop af te halen. "We kijken naar de vogeltrek". Ik keek omhoog. Niets te zien. Geen wolkje aan de lucht, geen vogel te bekennen. Rare lui, die vogelaars. Ik jogde verder. In het bos zong, piepte en kraste van alles en ik had geen idee wat het was. De enige vogels die ik kende, waren kraaien, mussen, merels en duiven. Maar zelf van die soorten wist ik niet zeker hoe ze klonken. Ik draaide me om, ploegde terug door het rulle zand. "Sorry hoor, maar daar ben ik weer. Als ik dat ook wil", ik wuifde vaag in de richting van de mannen, "hoe kan ik dat dan doen?" De man daalde met tegenzin terug naar de aarde, maar deed het toch. En zo kwam ik erachter. Er is een vogelwerkgroep, er is een website. En er is een beginnerscursus. In het voorjaar daarop, was ik aan de beurt voor de beginnerscursus. Natuurlijk had ik me eerst niet aangemeld, toen wel, toen had ik er geen zin meer in, en toen kwam de uitnodiging en ben ik toch gegaan. De eerste avond vond ik een openbaring, een feest. Al die leden van de vogelwerkgroep die al hun héle leven naar vogels kijken, over vogels denken en vogels herkennen, kunnen zich niet voorstellen hoe het is. Er werd met een groots

gebaar een immense poort naar een nieuwe wereld opengegoid. Het drong met een mokerslag tot me door dat er al die jaren een parallel universum was geweest, pal onder mijn neus, waar ik totaal geen weet van had. Ik hoefde voor die andere wereld niet op reis, welnee, het speelt zich allemaal in mijn eigen achtertuin af. Ademloos hoorde ik het aan en absorbeerde ik de wetenswaardigheden. Ik noteerde ijverig álles over de Vink, de Merel en de Huismus. En haakte moedeloos af tegen de tijd dat de Roodborst, het Zwartkopje en de Tuinfluiter aan de beurt waren. Hoe moest ik dat ooit gaan onthouden? Vogelgeluiden leken zich domweg niet in mijn oren te verankeren. Mijn oren zijn zéér geschikt om de minste verandering in een menselijke stem te herkennen. Ik kan er zelfs woorden mee horen die helemaal niet zijn gezegd. Maar van vogelzang hebben ze geen kaas gegeten. Het glijdt weg. En dus, het is niet anders, de Vink, dat is die vogel die eindigt met biskwie.

Het Winterkoninkje heeft een wekkertje en de Zwartkop en de Tuinfluiter zijn allebei een versnelde Merel. Je weet dan nog steeds niet zeker wat 't is, maar met 50% kans ben je al een eind op streek. Ondertussen is 't vijf jaar verder. En voor dit stuk in De Korhaan mag ik weer eens een avond meedoen. Het is nog steeds dezelfde sensatie. Het plezier van vogels zien en zomaar door de echte vogelaars al die kennis aangereikt krijgen. Wonderschone beelden, leuke anekdotes en handige informatie. En tot mijn eigen verbazing ken ik álle vogels die de revue passeren. Van Goudhaan tot Glanskop, van Zwarte Mees tot Zanglijster. Dus voor allen die worstelen met de materie: houdt moed. Het komt goed.

*De Vogelherkenningscursus vindt ieder voorjaar en najaar plaats in de Infoschuur van het Goois Natuurreservaat aan de Naarderweg, tussen Bussum en Hilversum.

Biodiversiteit in het Vechtplassengebied

Vogels zijn goede indicatoren voor de biodiversiteit in een bepaald gebied. Ze zijn beter zichtbaar dan andere diergroepen en worden daardoor intensiever gevolgd, waardoor de soortenrijkdom en de toe- of afname van aantallen beter zijn vast te stellen. Bovendien bevinden ze zich 'hoog' in de voedselketen en vertellen ons dus ook veel over de diversiteit van hun prooien, die uiteenlopen van vogels en kleine zoogdieren tot insecten, spinachtigen en nog kleiner grut. Omdat iedere soort specifieke eisen aan zijn leefomgeving stelt om te nestelen, te foerageren, te rusten en zich te verschuilen voor predatoren, betekent het voorkomen van veel soorten ook dat er een grote diversiteit aanwezig moet zijn van landschapstypen en vegetatiestructuren. Grofweg is de regel: hoe kleinschaliger de afwisseling aan landschapstypen, hoe meer soorten, en hoe ongerepter en rustiger die gebiedstypen zijn, hoe meer vogels. Natuurlijk spelen daarnaast ook andere factoren een rol, zoals de invloed van de mens als storende of stimulerende factor en het al of niet voorkomen van predatoren.

Piet Zomerdijk

De avifauna van Noord-Holland die binnenkort verschijnt, vormt een goede gelegenheid om na te gaan hoe het met de vogels in het Vechtplassengebied gesteld is. Bovendien is vergelijking mogelijk met de situatie van 20 jaar terug, toen het eerste volledige overzicht van de broedvogels in onze provincie verscheen. In dit artikel worden de ontwikkelingen in die 20 jaar samengevat van het oostelijk Vechtplassengebied, waarvan het grootste deel in Noord-Holland gelegen is. Ook die van het Naardermeer, waarvan de ontstaansgeschiedenis een andere is, maar waar we in grote lijnen dezelfde vogelsoorten, landschapstypen en beheerproblemen tegenkomen.

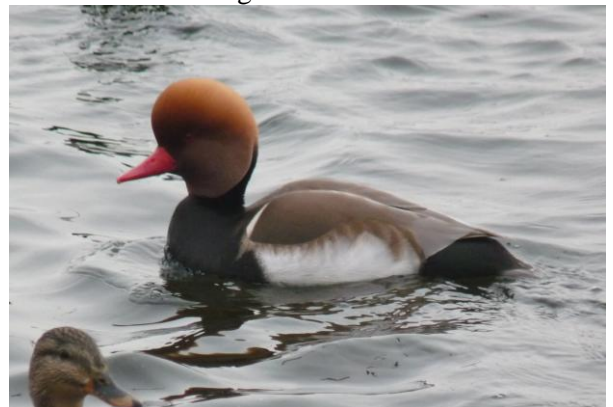
Variatie aan moerastypen

De Vechtplassen bestaan uit een reeks laagveengebieden tussen de Vecht en de randen van het Gooi. In het verleden zijn hier door turfwinning meren en plassen ontstaan, meestal met een zandige ondergrond, die door latere zandwinning op sommige plaatsen aanzienlijk zijn uitgediept. Het water in de plassen en moerassen is rechtstreeks afkomstig van de regen, van aanvoer door de veenstromen, maar ook van het grondwater dat opgesloten zit in de zand-, klei- en veenlagen en via verschillende watersystemen vanuit het Gooi het gebied instroomt. Daardoor vinden we er een rijke schakering aan moerastypen, variërend van verlandende rietlanden tot legakkers, petgaten en trilvenen, ruigten, moerasbos en grillige oeverlijnen, naast uitgestrekte plassen, vochtige graslanden en percelen met waterriet. Aan al die naast elkaar voorkomende elementen heeft het Vechtplassengebied haar betekenis te danken voor aan riet en water gebonden vogels. Juist dit soort kwetsbare gebieden wordt steeds schaarser en dat geldt dus ook voor de vogelsoorten die er worden aangetroffen.

Bedreigingen

Ingesloten door bebouwingskernen en productief beheerde graslanden zijn de bedreigingen waaraan de Vechtplassen bloot staan van velerlei aard. De grootste problemen hebben te maken met de waterhuishouding. Door de sterk toegenomen bebouwing van het Gooi is de hoeveelheid kwelwater die het gebied ontvangt afgenomen, water zijgt weg naar de lager ontwaterde polders en aangevoerd water uit de Vecht is van slechte kwaliteit. Door halvering van de waterwinning in het Gooi en defosfateringsinstallaties probeert men deze probleem te verhelpen en de aankoop van gebieden die als bufferzones moeten dienen met een hoger waterpeil, zoals de Hilversumse Bovenmeent, moet wegzijging van water naar omliggende gebieden voorkomen.

Door de sterke eutrofiëring heeft in het verleden slib- en algenvorming plaatsgevonden die een nadelige invloed heeft op de rijke onderwatervegetaties met fonteinkruiden en kranswieren en de daartussen aanwezige macrofauna.

Krooneend

Foto: Mark Eising

Die zijn belangrijk voor bijzondere soorten, zoals als Krooneend, Tafeleend en Dodaars. De daardoor toegenomen karper, brasem en rietvoorn zijn

bovendien voedselconcurrenten. Aan de andere kant heeft eutrofiëring van het oppervlaktewater het voedselaanbod verhoogd voor bepaalde soorten, zoals ganzen- en eendensoorten die daarvan profiteren. Om het water weer 'schoon' te krijgen moet de bagger worden verwijderd en een actief biologisch beheer worden gevoerd, waarbij vissen worden weggevangen.

Een tweede probleem dat veroorzaakt wordt door de invloed van de mens in de nabije omgeving vormen de uitbreiding van de bebouwing en de recreatiedruk, waardoor riet- en moerasgebieden verdwijnen of langdurige storingen optreden. De waterrecreatie veroorzaakt een omvangrijke 'watersportbusiness in de blauwgroene parel van Midden-Nederland', met een toename van vakantiewoningen, jachthavens, horeca-ondernemingen en andere bedrijven.

Vegetatieontwikkeling

Naast veranderingen die direct kunnen worden verbonden met menselijke activiteiten, verandert ook het landschap door een spontane ontwikkeling van de vegetatie, die leidt tot verlanding, verrieting, en verbossing. Zure regen speelt daarbij een rol, maar ook het achterwege blijven van oude vormen van beheer, zoals het maaien van riet, houtkap en begrazing.

Een van de meest opvallende veranderingen, die we kunnen vaststellen in heel Noord-Holland gedurende de laatste 20 jaar, is de achteruitgang van vogels die een voorkeur hebben voor open gebieden. Dat geldt niet alleen voor de weidevogels, de vogels van het open duin en kustmilieu, maar ook voor soorten die een voorkeur hebben voor open rietmoeras. Alleen ganzensoorten weten zich in die open gebieden goed te handhaven, mits er ruigten voorkomen voor hun nesten.

Kritische rietvogels hebben een voorkeur voor goed ontwikkeld overjarig riet, dat bij voorkeur in het water staat, waar de successie nog niet zo ver is voortgeschreden dat er veel ruigten voorkomen en struiken groeien. Afname van de oppervlakte leidt tot achteruitgang van Roerdomp, Woudaap, Purperreiger, Snor, Grote Karekiet en Baardman. Die afname is moeilijk te stuiten, want vegetaties die bestaan uit in het water staand riet vragen om een intensief beheer dat vroeger vanzelfsprekend was door de behoefte aan riet voor allerlei doeleinden. Tegenwoordig heeft deze vorm van beheer nauwelijks economische betekenis, is kostbaar en blijft dus achterwege.

Moerasgebieden kenmerken zich door een grote rijkdom aan vogels, die een gevolg is van de sterke seizoensdynamiek, de snelle groei van riet en ruigtekruiden. In de zomer is er een grote voedselrijkdom en er zijn vele overgangszones die

door verschillende soorten worden gebruikt. De variatie van nat naar droog, van riet naar geleidelijke bosvorming, via tussenstappen als verlanding, verruiging en struweelvorming verschaft steeds andere soorten een gunstige leefomgeving.

Zo zien we na de Grote Karekiet in overjarig waterriet soorten verschijnen, zoals Snor, Kleine Karekiet, Rietzanger en Rietgors die broeden in droger riet of in de kniklaag van ruigtekruiden. Bosrietzanger, Blauwborst, Tuinfluiter, Sprinkhaanzanger en Braamsluiper prefereren drogere struweel. Bij een geleidelijke overgang naar bosvorming verschijnen Grasmus, Fitis, Tjiftjaf en Zwartkop.

Maar ook hier zien we een toenemende nivellering, omdat riet en rietruigten steeds minder worden gemaaid en verlanden, dichtgroeien met struiken en zich door voortgaande successie ontwikkelen tot opgaand bos, waar vooral bosvogels van profiteren. De rijke variatie aan vegetatiezones verdwijnt en daarmee een aantal vogelsoorten, dat zich juist in die overgangszones thuis voelt. Bosvogels profiteren daarvan; een verschijnsel dat niet beperkt blijft tot de Vechtplassen, maar in alle open gebieden in Noord-Holland het geval is.

Effecten van veranderingen

De vraag is interessant welke gevolgen de veranderingen in het Vechtplassengebied de laatste 20 jaar hebben gehad op de vogelbevolking. Daarbij vallen een paar duidelijke trends op. In de eerste plaats is het aantal aan bos gerelateerde vogels sterk toegenomen, zoals dat elders in Noord-Holland ook het geval is.

Zwartkop (vrouw)

foto: Mark Eising

Het gaat om de Buizerd, Holenduif, Bosuil, Havik, Houtsnip, Grote Bonte Specht, Winterkoning, Roodborst, Merel, Zanglijster, Zwartkop, Tjiftjaf, Vink en Boomkruiper. De Sperwer hoort ook in dat rijtje thuis, maar heeft een voorkeur voor wat dichtere bosstructuren en bovendien lijdt hij van predatie door de Havik, waar meer middelgrote

soorten, zoals spechten en Bosuilen last van hebben. De Wielewaal, waarvan we op grond van het toegenomen areaal moerasbos uitbreiding hadden kunnen verwachten, is vanwege de problemen in de Sahel vrijwel verdwenen. De situatie in het overwinteringsgebied is voor veel lange-afstandtrekkers, waartoe veel van onze moeraszangvogels behoren, een factor die grote invloed kan hebben op het broedbestand. We moeten bedenken, dat deze soorten meestal niet langer dan vier maanden in ons land verblijven. Gevaren langs de trekweg en in het overwinteringsgebied kunnen grote invloed hebben op onze broedvogels.

Rietzanger

foto: Mark Eising

Een bekend voorbeeld is de Rietzanger, die in 1990 een minimum bereikte, maar na die tijd weer opgeklimmen is uit een diep dal en nu de aantallen van 1971 weer benadert.

Het beleid, dat gericht is op het openhouden van grote arealen waterriet met overgangszones naar ondieper water is gunstig voor soorten die in of aan de rand van rietvelden broeden, zoals Purperreiger, Grote Karekiet, Roerdomp, Baardman en Woudaap. Toch doen al die soorten het niet echt goed.

Purperreiger

Foto: Roelof Molenaar

De Purperreiger herstelt zich traag, na een licht herstel rond 2005. Verruiging van rietmoerassen en vermessing van het foerageergebied, problemen in het wintergebied en de komst van de vos vormen

bedreigingen. De Grote Karekiet, een soort die zich in ons land aan de rand van het verspreidingsgebied bevindt, is vrijwel verdwenen, en de Baardman komt in de Vechtplassen nog nauwelijks tot broeden, hoewel de verspreiding van de soort wel toeneemt.

In de overgangszone van dieper in het water staat riet naar droge rietzones en verlandingsvegetaties, met veel ruigtekruiden en lichte struweelvorming, voelen veel kleine moeraszangertjes zich thuis. De Snor is achteruitgegaan, omdat grootschalig jong moeras met brede rietzones steeds schaarser wordt. Toch is het Vechtplassengebied nog steeds erg belangrijk: tweederde van de Noord-Hollandse populatie broedt hier. We kunnen hier niet ingaan op het wel en wee van alle soorten, maar naarmate soorten een grotere voorkeur hebben voor drogere, verruigde rietlanden, zien we stabilisering of toename van aantallen. De Kleine Karekiet loopt vermoedelijk iets terug door te sterke verruiging, maar Sprinkhaanzanger en Bosrietzanger zijn ruim verspreid en profiteren juist van het ruiger worden en dichtgroeien van de vegetatie, maar zullen bij toenemende bosvorming weer achteruitgaan. De Rietgors, liefhebber van overjarig riet en verruigde begroeiing handhaaft zich goed. Ook Tuinfluiter, Blauwborst, Grasmus, Braamsluiper en Nachtegaal profiteren van de toename aan bosjes en struweel. De Grasmus houdt van lage struwelen en heeft rond de eeuwwisseling, na een dieptepunt in de jaren '70, zijn oude niveau weer bereikt, de Blauwborst, die op andere plaatsen sterk is vooruitgegaan, moet in het Vechtplassengebied zijn plaats nog veroveren. De Nachtegaal breidt zich langzaam uit op drogere plaatsen; de Braamsluiper vestigt zich in hoger opgaand struweel. De Goudvink, ook een betrekkelijke nieuwkomer, houdt van wat gevarieerder struweel en broedt vermoedelijk ook in grote pluimzeggehorsten. In zo'n kort bestek kan niet worden ingegaan op alle soorten. Kunstmatig aangelegde nestholten betekenden een toename van IJsvogel en Oeverzwaluw. Ook de komst van de vos, de toename van kraaiachtigen en het maken van gebieden met ondiep water en lage moeraszones, dat onder meer gunstig is voor het Porseleinhoen, hebben de laatste twintig jaar hun stempel gedrukt op de broedvogelpopulatie. Wie dat allemaal uitgebreid wil lezen, kan dat binnenkort doen. Op 11 december a.s. verschijnt de nieuwe broedvogelatlas van Noord-Holland op de Zesde Noord-Hollandse Natuurdag in Sloterdijk. Het is een boek waar in 400 bladzijden gedetailleerde informatie wordt gegeven over alle broedvogels, die de afgelopen 20 jaar in onze provincie hebben gebroed.

Het vogelkabinet

In oktober presenteerde het nieuwe vogelkabinet zich na lange en moeizame onderhandelingen, maar het was toch nog veel eerder gereed dan verwacht. De bezetting van de ministeries kwam in een stroomversnelling, omdat al veel eerder in het geheim was vastgesteld wie wat zou gaan doen. Bovendien bleek de formateur over een veel breder netwerk te beschikken dan men veronderstelde. De posten zijn als volgt verdeeld.

Tekst: Nico de Haan*

Tekeningen: fragmenten uit werk van Siegfried Woldhek

Premier: Koekoek

Een vrouwelijk premier! De koekoeksvrouw, als geen ander zeer bedreven in het regisseren van de andere vogelsoorten. Desnoods verstoort ze de plannen van anderen die dan opnieuw moeten beginnen, zodat zij goed getimed haar doelstellingen op grote schaal kan laten adopteren. Ze is zeer resultaatgericht. Zonder dat de anderen het door hebben, realiseert zij zo haar verborgen agenda.

Minister van Buitenlandse Zaken: Velduil

Al direct stond vast dat deze post aan de Velduil ten deel zou vallen. Dit is een echte nomade, een wereldburger die altijd daar naar toe gaat waar de meeste muizennissen zijn. De wijsheid die de uil uitstraalt komt ons imago in het buitenland zeker ten goede.

Minister van Veiligheid: Gaai

Hiervoor is de Gaai aangezocht. Hij schreeuwt al jaren moord en brand als iemand zijn gebied binnenwandelt en waarschuwt zo alle anderen voor gevaar. Groepen Gaaien slagen er zelfs in veel grotere en sterkere rovers te verdrijven. Met hangjongeren, die even geen zin hebben om uit te vliegen, maken ze bovendien korte metten!

Staatssecretaris: Braamsluiper

De Braamsluiper is overal te horen, maar bijna nooit te zien en is daardoor maximaal geïnformeerd over wat er fout gaat. Krijgt daarom de Binnenlandse Veiligheidsdienst in zijn porte-feuille.

Minister van Ruimte: Zearend

Jarenlang was er veel te weinig ruimte in ons land voor de Zearend. Maar sinds enkele jaren is hij hier komen wonen. Hij heeft

dus het meeste verstand van ruimte. Probleem is wel dat hij zelf heel veel ruimte nodig heeft en men betwijfelt of er voor de anderen dan wel genoeg ruimte overblijft. Op verbreding van de asfaltbanen moet dus niet al te hard gerekend worden.

Staatssecretaris: Veldleeuwerik

Er is geen ander die zo hoog opstijgt als de Veldleeuwerik, terwijl hij vertelt wat hij belangrijk vindt. Omdat hij zich meestal eenzaam op grote hoogte bevindt zal er wellicht van zijn boodschap niet zoveel terechtkomen. Die wordt hier beneden onvoldoende gehoord.

Minister van Sociale Zaken: Fuut

Het is de enige die zijn kinderen op de rug neemt om ze te beschermen tegen asociale met andere bedoelingen. Wel bevinden Futen zich een groot deel van de tijd onder water, waardoor het sociale karakter minder goed zichtbaar zal zijn. De balts is een en al hoffelijkheid en synergie waarbij ze samen onderduiken, tegelijk bovenkomen en elkaar bosjes waterplanten aanbieden. Het is een voorbeeld van harmonie en tolerantie. Dat mevrouw Fuut tijdens de paring letterlijk over zich laat lopen wordt zorgvuldig uit het nieuws gehouden, in verband met de gewenste emancipatie van het volk.

Staatssecretaris: Staartmees

Staatmezen zijn de enigen die in familieclans leven en elkaar ook echt helpen bij het grootbrengen van de kinderen. Zij krijgen dan ook het pakket van de (uitgeklede) kinderopvang.

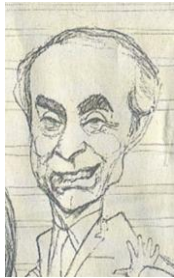
Minister van Volksgezondheid: Bruine Kiekendief

Tot grote schrik van het volk heeft de Bruine Kiekendief deze post gekregen. Zijn strategie is eenvoudig en sterk kostenbesparend. Hij vliegt gewoon dagelijks laag boven de grond zijn ronde en wie een ongezonde en kreupele indruk maakt wordt 'verwijderd'. Zo houd je alleen de

gezonde exemplaren over en maak je nauwelijks kosten. De subsidie aan de vogelasielen wordt direct beëindigd om te voorkomen dat de zwakkeren zich hier alsnog kunnen schuilhouden.

Staatssecretaris: Sperwer

De Sperwer gaat de Bruine Kiekendief assisteren. Omdat de Bruine Kiekendief alleen in het buitengebied durft te komen neemt de Sperwer de dorpen en grote steden voor zijn rekening. Hij houdt hier de zaak al vele jaren gezond en dat gaat hem steeds beter af. Samen staan ze voor een nieuw totaal gezondheidsbeleid, dat alleen maar veel oplevert en niets kost.

Minister van Immigratie en Integratie: Nijlgans

Tot ieders verbazing is dat de Nijlgans geworden. Deze uitermate agressieve nieuwkomer was bang zelf uitgezet te worden en gaat dit nu voor anderen regelen. De Halsbandparkieten hebben al heftig geprotesteerd, maar zullen allemaal

worden gevangen en in dierentuinen worden ondergebracht. De Turkse Tortel wilde ook graag. Hij is er de afgelopen decennia als geen ander in geslaagd te immigreren en te integreren. In een halve eeuw heeft hij vanuit Azië heel Europa bevolkt zonder dat iemand het in de gaten had. Maar men vond hem te soft.

Minister van Binnenlandse Zaken: IJsvogel

De IJsvogel heeft niet zoveel verstand van staatszaken. Dat is ook niet belangrijk want de bedoeling is dat hij de zaken veel kleurrijker voorstelt dan ze in werkelijkheid zijn. Het afslanken van de uitvoerende diensten gaat

zonder twijfel heel veel deining geven. Door zijn zeer kleurrijke optreden wordt de boodschap verzacht en lijkt het toch nog leuk.

Staatssecretaris van Ontwikkelingssamenwerking en Europese Zaken: Noordse Stern

De Noordse Stern vliegt toch al in een soort achtbaan jaarlijks de wereld rond en kan dat dan nu mooi blijven doen. Niemand zal hem missen.

Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie: Klapekster

De Klapekster gaat nietsontziend en uitermate economisch te werk. In voorspoedige tijden legt hij een voorraadje aan van insecten, jonge vogels en hagedissen die hij, vaak

nog levend, want dan blijven ze langer vers, op doortakken en prikkeldraad spietst. Gaat het wat

slechter dan is er nog genoeg voorraad om het toch nog goed te laten gaan.

Staatssecretaris van Landbouw: Grauwe Gans

Op deze post is de Grauwe Gans aangesteld. Alle boeren kennen hem zo langzamerhand wel en ook al zijn ze hier niet blij mee, toch zullen ze met de Grauwe Ganzen moeten dealen. De bedoeling is dat er, geheel in de stijl van dit kabinet, gedoogzones worden ingesteld waar de Grauwe Ganzen de ruimte krijgen, zodat ze niet met het geweer van de ene naar de andere boer worden gejaagd. De Grutto had ook nog voor deze post geopteerd, maar omdat natuurbeheer geheel is geschrapt en opgeheven was zijn ambitie niet meer relevant

Minister van Defensie: Stormmeeuw

Van Stormmeeuwen is bekend dat ze uitermate fel kunnen aanvallen als iemand hun woongebied benadert. Ze leven in grote groepen en werken uitstekend samen. Met veel gemauw en

gekrijs jagen ze iedereen op de vlucht. Bovendien bestrijken ze het hele land en kunnen ze zich snel verplaatsen.

Minister van Onderwijs: Torenvalk

De Torenvalk is de enige roofvogel die niet alleen de techniek van het bidden kent, maar dit ook nog dagelijks toepast. Dit zou de garantie moeten geven voor het

voortbestaan van het bijzonder onderwijs, dat verder nogal op de tocht staat. Ook zien zij zaken die anderen niet zien, zoals de ultraviolette straling van muizenurine, en dat zou de innovatie van het onderwijs ten goede kunnen komen.

Staatssecretaris: Zwarte Kraai

De Zwarte Kraai heeft deze post gekregen. Hij is een van de weinigen die kan tellen, iets dat als een aanbeveling voor deze positie wordt gezien.

Minister van Financiën: Grote Jager

Deze achtervolgt anderen zo hardnekkig en intimiderend dat ze van angst hun halfverteerde voedsel uitbraken. Van begin af aan stond vast dat het de Grote Jager moest zijn. Geen ander heeft zo'n enorme staat van dienst en zoveel succes gehad als met deze jachtstrategie.

Staatssecretaris: Vale Gier

De Vale Gier, die hier steeds vaker wordt gezien, speurt vervolgens nog naar de restjes die de Grote Jager nog heeft laten liggen. Hij trekt er zijn neus

niet voor op om, als er ergens een lijk uit de kast komt, er als de kippen bij te zijn en alles op te komen eten wat van er dan nog over is. Alleen kale kippen lijken veilig voor deze gier.

Gedogen door de Slechtvalk

Deze oppermachtige door het volk uitverkorene gaat zelf niet deelnemen aan deze regering. Hij is niet geliefd, omdat hij anderen in hun directe omgeving niet tolereert en zelfs grotere vogels zoals reigers aanvalt. Hij staat vooral bekend om zijn specialisme in het slaan van verdwaalde postduiven. Deze vliegen soms hun duiventil voorbij, zitten dan totaal ongeïntegreerd in een vreemde omgeving om zich heen te kijken en zijn dan een gemakkelijke prooi. Met de hier wonende Houtduiven hebben ze veel meer moeite. Het woord slecht betekent overigens niet slecht maar 'slechts' of 'gewoon'. Velen vrezen dat de Slechtvalk steeds gewoner wordt.

* www.vogelskijken.nl

N.B. Nico de Haan houdt op 24 februari een lezing voor de Vogelwerkgroep (zie Programma)

Nieuwe uitgaven van de Vogelwerkgroep

Publicaties zijn te lenen uit de verenigingsbibliotheek. De medewerkers krijgen gratis een exemplaar.

Dick Jonkers

Tuinvogelonderzoek in 2010

Wat jammer dat het aantal deelnemers aan dit onderzoek in 2009 met bijna 25% is geslonken. Het kost weinig moeite, men blijft scherp en de vogelkennis wordt op peil gehouden. Het is een waardevol instrument om te signaleren als er wat aan de hand is. Dat er zelfs in tuinen behoorlijk wat soorten kunnen worden gesignaleerd blijkt uit de soortenlijst, die 69 verschillende namen bevat. Natuurlijk is de ene tuin de andere niet, maar het blijft spannend. Je weet maar nooit wat er opeens opduikt, al helemaal niet in de trektijd of in sneeuw- en ijsperioden. Zoals elk jaar waren er

Roodborsten teleurgesteld, zangvogelkabinet van de baan

Roodborst Foto:

Mark Eising

De Roodborsten zijn zwaar teleurgesteld. Zij hadden een heel ander kabinet voor ogen. Samen met de Groenlingen en de Blauwborsten hadden ze een milieuvriendelijk zangvogelkabinet willen vormen, maar ze waren te klein in aantal om tegen de roofvogels en jagers op te boksen.

Jager F.C. 2010. Tuinvogels 2009. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave 190.

Een Groenlander in Afrika (boekbespreking)

Robert van Barneveld

Schrijver Koos Dijksterhuis reist onderzoeker Jeroen Reneerkens achterna, om te verhalen van zijn onderzoek naar de trek van de Drieteenstrandloper. De lezer maakt in het boek kennis met Jeroen, een bevlogen onderzoeker, die sinds januari 2007 in dienst is van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij onderzoekt Drieteenstrandlopers en reist hen achterna, de wereld over. Van Noord-Groenland waar de vogels broeden tot Banc d'Arguin, een waddenzee in Mauritanië waar ze overwinteren. Ook op onze waddeneilanden zijn Drieteenstrandlopers te gast, in mei en augustus. Jeroen wil een aantal zaken rond het gedrag en de trek van de vogels onderzoeken. Daarvoor vangt en ringt hij de vogels.

Koos trekt een aantal weken met hem op in Groenland, IJsland, op Vlieland en in Mauritanië. Hij helpt met het zoeken van nesten, vangen en ringen van de vogels en het vastleggen van de

gegevens. Hij legt dit vast op een plezierige, leesbare en verhalende manier. Een reisverslag en populair wetenschappelijk onderzoek worden in dit boek samengebracht. Hoe leeft een onderzoeker eigenlijk die voor een aantal weken de Groenlandse ontberingen moet doorstaan om in regen en koude nesten te zoeken? Wat vindt de lokale bevolking in de westelijke Sahara van de onderzoekers die proberen te voorkomen dat ze slachtoffer worden van vallende kokosnoten? Maar vooral: hoe gaat de wetenschapper om met het dilemma van het verstoren van de vogels door het vangen en ringen? De enige manier om iets van de vogels te weten te komen is vangen of doodschieten. Dat laatste is in een aantal Afrikaanse landen nog gebruikelijk. Jeroen werkt met schietnetten, mistnetten, klapnetjes of gewoon met de hand vangen. Ja, tot mijn verbazing kan dat ook, wanneer de Drieteenstrandloper zit te broeden. Het is niet velen gegeven, maar er zijn onderzoekers die dan met de hand een vogel vangen. Het zoeken van nesten blijkt niet zonder risico. Rivieren oversteken in een rubberboot langs een touw is voor de schrijver een avontuur. Een groot deel van de gemerkte nesten wordt leeggeroofd door poolvossen, wat voor onderzoeker en Drieteenstrandloper niet leuk is. Komt dat doordat de vossen het geurspoor van de mensen volgen, of wordt sowieso een groot deel van de nesten geroofd?

Niet op alle vragen heeft Jeroen of geeft Koos een antwoord. Dat hoeft ook niet. De lezer laten delen in de avonturen en ontberingen die onderzoeker, schrijver en Drieteenstrandloper meemaken is meer dan genoeg om een plezierig en gemakkelijk leesbaar boek te vormen. Wat mij bij blijft is de passie en bevlogenheid, die een onderzoeker drijft om dit werk te doen. Humor is een eigenschap die goed van pas komt.

Langs het strand wandelend heeft menigeen de Drieteenstrandloper in groepjes vaak zien scharrelen langs de vloedlijn en vliegend en snorrend over het zoute schuim zien scheren. Na het lezen van dit boek ga je met de kijker op zoek naar de vlaggetjes aan de pootjes! Een aanrader voor de vogelaar.

Dijksterhuis, Koos 2010. Een Groenlander in Afrika. De wonderbaarlijke reis van de Drieteenstrandloper. Uitgeverij Prometheus/Bert Bakker. 336 blz. Gebonden of Paperback? ISBN 978-90-351-3424-9. Prijs: € 22,50.

Bonte Vliegenvanger

Tips en trucs van een overlever

Een van de bekendste zangvogels in het Gooi die in een nestkast broedt, is de Bonte Vliegenvanger. Een paar jaar geleden luidden onderzoekers de noodklok voor het zangvogeltje. Door de warmere lentes vervroegde de rupsenpiek en kwam de Bonte Vliegenvanger niet meer op tijd in Nederland. Ondertussen denkt men daar wel genuanceerder over en ziet het er beter uit voor de Bonte Vliegenvanger. Sterker nog: 2010 was een ouderwets topjaar!

Lenny Langerveld

Foto: Jan van der Geld

Bolwerken van Bonte Vliegenvangers in het Gooi zijn Nieuwenoord, Drakenburgh, de Fransche Kamp, het Dassenbos en voormalige camping Heidebloem. Dit jaar waren er 88 broedparen van de Bonte Vliegenvanger in de nestkasten, en daarmee staat de deze soort Vliegenvanger in het Gooi op de derde plaats. De Koolmezen overvleugelen alle anderen, met meer dan 600 paren, de Pimpelmezen staan met ongeveer 540 broedparen op de tweede plaats.

De net uit het ei gekropen Bonte Vliegenvangertjes eten bij voorkeur eiwitrijke rupsen en dat is een lastig menu. Rupsen zijn er namelijk maar héél even. In mei is er een piek van twee á drie weken en daarvóór en daarna is het lastig rupsen zoeken. Maar die piek is in de loop van de afgelopen twintig jaar vervroegd. Door de warmere lentes van de afgelopen jaren kregen planten en bomen eerder bladeren en verschenen de insecten eerder in het voorjaar. Normaal gesproken piekten de rupsen rond 25 mei, tegenwoordig al rond 5 mei. En dat is voor de Bonte Vliegenvangers te vroeg. Eigenlijk hebben de Bonte Vliegenvangers een kleine webcam nodig, zodat ze vanuit West-Afrika waar ze overwinteren kunnen zien hoe het gesteld is met de knoppen aan de Nederlandse bomen. Maar helaas, die hebben ze niet. Ze vertrekken op intuïtie

en dan nog: de vlucht naar Nederland duurt een maand. En dus merken ze pas na aankomst, dat ze de insectenpiek dreigen te missen.

De mannetjes zijn het snelst, die arriveren begin april in de broedgebieden in Europa. Ze hebben dan 4.500 kilometer vliegen achter de rug. De vrouwtjes volgen een week later.

De afgelopen jaren ontdekte het vrouwtje bij aankomst dat de lente vroeg viel. Ze zocht haar partner daarom in grote haast. Ook ná het ‘daten’ was er weinig tijd voor jolijt. Het jonge stel moest als de wiedeweerga de nestkast in, eieren leggen en broeden. De afgelopen 25 jaar heeft het vrouwtje haar legdatum met maar liefst acht dagen weten te vervroegen. Althans, in de contreien in Europa waar dat nodig was. Vroeger had ze twee tot drie weken om bij te tanken en op adem te komen na de reis uit Afrika, nu is dat nog maar één week voordat het energievretende eieren leggen en jongen voeren op gang komt. En nog was het kantje boord: de rupsen zijn drie weken vervroegd, en een snelle rekensom leert dan, dat de acht dagen winst die de Bonte Vliegenvanger maakte de afgelopen 23 jaar, domweg niet genoeg was. Een aanzienlijk deel van de vogels kwam te laat om hun kroost een optimale maaltijd te kunnen garanderen.

Slimme overlevers

Bioloog Christiaan Both is verbonden aan de Universiteit van Groningen en volgt de Bonte Vliegenvanger al jarenlang op de voet, vooral in Drenthe. Door de vervroegde rupsenpiek is de populatie lange-afstandtrekkers in het bos teruggelopen met meer dan 60% in de afgelopen twintig jaar. De tendens is, dat de soorten die het laatst aankomen in het voorjaar, het snelst afnemen. Dat zijn vooral de Grauwe Vliegenvanger, de Fluitier en de Spotvogel, die hebben het 't zwaarst. In vergelijking met andere bosvogels, doen de Bonte Vliegenvangers het eigenlijk helemaal nog niet zo gek. De Bonte Vliegenvanger heeft meer mogelijkheden om te overleven dan het vervroegen van de eileg, zo constateerden Both en consorten. Ze kunnen bijvoorbeeld doorvliegen naar een ander broedgebied met een latere voedselpiek. Dat kan

betekenen dat ze doorvliegen naar Noord-Nederland, of zelfs naar Scandinavië want dáár is de lente nog steeds als vanouds. En de afname van het vogeltje in loofbos zou ook wel eens veroorzaakt kunnen worden doordat naaldbossen aantrekkelijker geworden zijn. Kortom: voor de onderzoekers is de Bonte Vliegenvanger misschien wel uit de bekende nestkasten verdwenen, maar dat wil niet zeggen dat het per definitie slecht gaat met de soort en dat je maar gelijk de alarmklok moet gaan luiden.

Foto: Jan van der Geld

In de gebieden die ze volgen, ziet Both dat de laat broedende vliegenvangers het steeds moeilijker hebben om jongen groot te brengen die sterk genoeg zijn om terug te keren als broedvogel. Zou dat kunnen betekenen dat er een genetische aanpassing van de soort zal komen, omdat de vroege broeders meer overlevingskansen hebben dan de late broeders? Onderzoek hiernaar zal de komende jaren uitsluitsel kunnen geven. Ook willen Both en de zijnen meer greep krijgen op de vraag waarom vogels niet eerder gaan trekken. Both: “Wij denken dat daarin deels de crux zit van het waarom van de huidige ontoereikende aanpassing aan klimaatsverandering. Het is ontstellend hoe weinig we weten van die vogels buiten het broedseizoen.” Voor dit onderzoek zijn er ondertussen tien Bonte Vliegenvangers uitgerust met een zogenaamde geo-

locatorlogger. Deze loggers registreren dagelijks op welk tijdstip het licht en donker wordt. Met behulp hiervan is het in principe mogelijk om vrij nauwkeurig te bepalen waar de vogel zich op aarde bevindt. Het nadeel: je moet de vogel wel terugvangen.

Waar komt nou toch die fascinatie bij de onderzoekers vandaan voor de Bonte Vliegenvangers? Both: “Dat moet je vooral heel praktisch zien. De Bonte Vliegenvanger broedt in nestkasten. Je hoeft de nesten niet te zoeken. Als je Roodborsten wilt onderzoeken ben je ellenlang bezig alleen al om zo’n nest te vinden. Bovendien weten we ontzettend veel over de Bonte Vliegenvanger dankzij al die vrijwilligers die jaar in jaar uit de nesten controleren.”

Bolwerken van Bonte Vliegenvangers in het Gooi

In het werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is natuurlijk ook zo’n groep vrijwilligers actief. In het afgelopen jaar zijn er door 22 controleurs op 31 terreinen 1370 nestkasten gecontroleerd onder de bezielende leiding van coördinator Ronald Beskers. In het Gooi lijkt de Bonte Vliegenvanger in de lift te zitten. Twee jaar geleden waren er 50 broedparen, vorig jaar 64 en nu dus zo’n 88. “Maar”, zo legt Beskers uit, “er waren dit jaar ook meer nestkasten dan vorig jaar. Dus veel conclusies kunnen we hier niet aan verbinden.” Toch was 2010 een uitzonderlijk jaar. Want wat niemand al meer voor mogelijk had gehouden, gebeurde opeens toch. Het voorjaar van 2010 was een ouderwets voorjaar. Het was koud, de bomen kwamen veel later uit dan de afgelopen jaren. Niets geen vroege rupsenpiek rond 5 mei, maar een piek van 20 mei tot 25 mei. De Bonte Vliegenvangers daarentegen, waren ontzeten vroeg dit jaar. De eerste melding kwam uit Drenthe en was van Rob Bijlsma, die al op 26 maart het eerste mannetje spotte. Beskers: “Eind april was het warm, maar toen kwam er opeens een stop op de natuur, met een vijftal koude dagen in begin mei.” Voor de Bonte Vliegenvanger pakte dat perfect uit, de eieren waren opeens prima op tijd voor de rupsenpiek en Beskers hoorde de Bonte Vliegenvanger dan ook overal zingen dit voorjaar.

En nu maar hopen dat de Bonte Vliegenvangers volgend jaar weer zo’n buitenkansje ten deel valt, zodat ze gewoon in het Gooi kunnen blijven en niet hoeven uit te wijken naar verre oorden als Finland of Denemarken.

Subgroep Avifauna

Verslag overleg

1 Opening

Piet heet iedereen van harte welkom. Het bar slechte weer en slechte bereikbaarheid van de Bethlehemkerk hebben niet verhinderd dat 16 leden aanwezig zijn. Berichten van verhindering zijn ontvangen van Fred van Klaveren, Engbert van Oort, Paul van der Poel en Jan Mooij.

2 Verslagen vergaderingen 20 januari 2010 en jaargenda 2011

Het verslag van 20 januari 2010 en de jaargenda 2011 worden vastgesteld.

3 Presentatie Werkgroep

Weidevogelnestbescherming

Gert Bieshaar en Frits During vertellen over de ervaringen in het eerste seizoen dat de nieuwe Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer (SNL) van toepassing is. In het collectief beheerplan Eemland zijn de beheerafspraken vastgelegd voor het gebied. Deze afspraken gelden in principe voor 6 jaar, de looptijd van de regeling. Aan de nieuwe regeling doen ongeveer 16 boeren in het Westelijk Eemgebied mee. De boeren die meedoen, krijgen een vergoeding voor alle legselbeheermaatregelen die zij nemen. Gewerkt wordt met 'perceelkaarten' en 'stalkaarten'.

Op de *perceelkaarten* zijn de beheereenheden aangegeven met een kleur (groen = legselbeheer; geel = percelen met rustperiode; rood = percelen met kruidenrijk grasland). Op de *perceelkaarten* wordt de locatie van elk gevonden nest ingetekend. Na afloop van het seizoen worden de *perceelkaarten* ingeleverd bij het Gebiedscoördinatieteam (GCT). Op *stalkaarten* worden alle nesten geregistreerd. Hierop wordt door de vrijwilligers per nest het broedsucces of eventueel de verliesoorzaak bijgehouden. Aan het eind van seizoen worden de *stalkaarten* ingeleverd bij de polderregisseur. Voor het Westelijk Eemgebied is Gert Bieshaar 'polderregisseur'.

Als polderregisseur houdt Gert toezicht, maakt afspraken met de boeren en onderhoudt het contact met het GCT en natuurlijk met de vrijwilligers. De Werkgroep Weidevogelnestbescherming bestaat uit ongeveer 33 vrijwilligers en deze zijn hard nodig. Gert en Frits kijken tevreden terug op de samenwerking met de boeren. Een mooi voorbeeld is de afspraak dat als boeren gaan maaien, een van de vrijwilligers meegaat op de tractor om te controleren en er voor te zorgen dat zoveel mogelijk kuikens een veilig heenkomen zoeken.

Het is nog te vroeg iets te zeggen of het resultaat beter is dan met de vorige regeling. Wel bestaat de

indruk dat dankzij het beheer het resultaat buiten het reservaat beter is. Ook positief is dat een aantal boeren vrijwillig het maaien langer heeft uitgesteld dan nodig om zo de kans op succes te vergroten. Er zijn in totaal 706 nesten gevonden, waarvan er 570 uitkwamen. Het aantal Tureluurs nam toe. Predatie vond plaats door kraaien en hermelijnen, maar niet door vossen. Die worden bejaagd in het gebied. De volledige cijfers van de nestvondsten zijn te vinden op www.vwggooi.nl. Piet bedankt Gert en Frits voor de uitgebreide toelichting.

4 Pauze

5 Nieuwe ledenavond 2011

Afgesproken wordt begin 2011 weer een avond voor (nieuwe) leden te organiseren, waarin de werkgroepen zich presenteren. De werkgroepen denken na hoe leden makkelijker in het werk van de werkgroep kunnen stappen.

Het CT zal in afstemming met de Subgroep Vogelherkenning een datum prikken. Bij de organisatie zal rekening worden gehouden met de opmerkingen en suggesties uit de evaluatie van 20 januari 2010.

6 Vogel van het jaar 2010 en 2011

Vogel van het jaar 2010.

Fred van Klaveren is helaas verhinderd en kan de vergadering niet mondeling informeren over de resultaten in het jaar van de

Koekoek. Hij heeft wel enkele gegevens op een rij gezet:

- aantal waarnemingen 286;
  - aantal waarnemers 122;
  - 35% van de meldingen kwam binnen via de website en 65% via waarnemingen.nl;
  - de eerste Koekoek is gemeld op 18 april;
  - de laatste op 18 september;
  - het grootste aantal meldingen is gedaan in mei;
  - rietland heeft de voorkeur van de Koekoek
- Fred zal een en ander nog verwerken in een artikel voor De Korhaan en de website.

Vogel van het jaar 2011

Als vogel(s) voor het jaar 2011 stelt Henri Wijsman voor de Groene en Zwarte Specht te nemen. Het jaarvogels, qua geluid goed herkenbaar en ook ecologisch gezien interessant. Lege nesten kunnen worden gebruikt door boommarters, vleermuizen en andere 'holenbroeders'. Henri stelt voor een vragenlijst te maken, die mensen met waarnemingen kunnen invullen, om zo meer gegevens te krijgen.

Er wordt ingestemd met zijn voorstel. De Groene en Zwarte Specht worden dus Vogel van het jaar 2011. Henri zal optreden als coördinator. Nog nagedacht wordt over het idee in februari een lezingenavond te houden over de Groene en Zwarte Specht, de relatie met boommmarters, etc.

7 Rondje werkgroepen

Broedvogels

- Heidevogels

Roodborsttapuit

Foto: Paul v.d. Poel

Ronald Hofmeester heeft een rapport geschreven over zijn onderzoek naar heidevogels in 2009. In 2010 zijn de waarnemingen van de Roodborsttapuit, etc. verzameld via de waarnemingenwebsite van onze Vogelwerkgroep en www.waarnemingen.nl. De drie soorten die zijn geteld lijken stabiele, gezonde populaties te hebben.

- Inventarisaties 2010

In 2010 zijn broedvogels geïnventariseerd in drie gebieden: Naarder Eng, Ankeveen en Waterleidingplas.

Voor 10 november staat de vergadering gepland van de werkgroep. Daarin zullen de resultaten worden besproken en plannen voor het volgend jaar worden aangekondigd.

- www.broedvogelkartering.nl

Deze website om waarnemingen van broedvogels te registreren en automatisch territoria te berekenen is verder uitgebreid met enkele functies.

Nestkasten

In 2010 is voor het eerst met de SOVON broedcodes gewerkt. Van de 31 gecontroleerde terreinen zijn gegevens van 5 terreinen nog steeds niet ingeleverd. De resultaten van de controles die wel binnen waren, zijn al ingevoerd in de computer.

De eerste weken van mei waren erg koud waardoor veel eerste broedsels niet zijn gelukt; het succes bij de tweede broedsels was beter. Verder was er nogal wat predatie. Ronald wil uitzoeken welke redenen er zijn voor het verschil in broedsucces per terrein. Eén bosuilkast is gevolgd met een camera; het lijkt

een goed idee om deze camera te linken met de website van de Vogelwerkgroep. Het aantal broedsels van de Bonte Vliegenvanger en Boomklever lag in 2010 beduidend hoger dan in 2009.

De oudste gegevens die zijn gevonden over nestkastcontroles in het werkgebied stammen uit 1954.

Steenuilen

De werkgroep opereert in de slaapstand. In het werkgebied was sprake van één broedsel dat helaas is mislukt en vier territoria. Frank geeft aan dat het zinvol is de werkgroep te activeren zodra er weer meldingen binnen komen

Zwaluwen

- Huiszwaluwen: de resultaten zijn in januari beschikbaar; er wordt een achteruitgang verwacht.
- Oeverzwaluwen: er is een stijging van 407 paren naar 585 paren. Er zijn een paar grote kolonies.
- Boerenzwaluwen: deze soort wordt Vogel van het jaar 2011 voor Nederland.
- Zwaluwentil; er is een til geplaatst in Huizen, helaas waren er nog geen broedsels.

Roofvogels

De broedresultaten waren als volgt ;

- Havik ongeveer gelijk.
- Buizerd daling ten opzichte van 2009.
- Sperwer stijging.
- Boomvalk 10 broedsels. Er zijn 22 jongen geringd met kleurringen.
- Kerkuil 7 broedsels
- Bosuil 28 broedsels. Hiervan was er één met 7 jongen..
- Wespandief, 2 nesten jongen geringd.

Vogelringstation

- Op Oud Naarden zijn 1600 vogels meer geringd dan in 2009.
- In totaal zijn in 2010 tot nu toe ruim 10.000 vogels gevangen en geringd
- In het CES seizoen werden soms ruim 300 vogels per ochtend geringd op de vaste rinqplaats
- Het aantal vangsten van de Kleine Karekiet steeg van 600 in 2009 naar 1600 in 2010 en die van de Rietzanger van 26 naar 180, , met name door de enorme hoeveelheid bladluizen.

Rondvraag

- Lezingen: suggesties voor januari stadsvogels, in februari Groene en Zwarte Specht
- 2 Dick meldt dat in Amersfoort een kleurringonderzoek bij de Ekster in ontwikkeling is.
- Datum volgend overleg: woensdag 19 januari 2011, om 19.30 uur.

Al die 'lieve' vogeltjes

Alarm, afweer en agressie in de vogelwereld

Paniek in onze achtertuin: alles gaat de lucht in! Turkse Tortels vliegen kriskras rond, Kauwen vormen een warrige groep en Spreeuwen ballen samen. De Huismussen verdwijnen in de klimop. En dan is alle commotie weer voorbij. Toch blijven de Eksters onrustig roepen. Het lijkt me geen reactie op een Sperwer of Havik, daarvoor duurde alles te kort. Maar wat dan wel? Een passerende uil was een optie. Of een met prooi in een boom neergestreken Buizerd. Maar dan zoeken de Eksters en Kauwen de confrontatie.

Dan opeens wordt alles duidelijk: uit een van de aangrenzende tuinen schiet een Valkparkiet omhoog.*) De Eksters vormen er een lange sleep achteraan. Kauwtjes en Spreeuwen verspreiden zich en de rest zoekt zijn voedselbron weer op. De rust is weergekeerd.

Wie geregeld in het veld van de natuur geniet, kent die momenten wel, dat 'alles' opeens de lucht in schiet. In de broedtijd vaak paarsgewijs, daarbuiten in grote 'wolken'. Niet altijd is de aanleiding duidelijk. Maar wie oplet, kan vaak de oorzaak terugvinden: een laag langs zeilende Kiekendief, een hoge Slechtvalk, een snel naderende Havik. Als ook ganzen op de wieken gaan, zou het zelfs kunnen gaan om een Zearend! Al ben ik ook meermalen getuige geweest van een komische vergissing. Een Blauwe Reiger lijkt bij tegenlicht misschien ook wel op zo'n gevaarlijke rover. En met een aanvliegende Ooievaar weten vogels soms ook geen raad. Door de enorme, gevingerde vleugels op het verkeerde been gezet?

In de dorpse of stedelijke omgeving valt de oorsprong van alle onrust vaak moeilijker te achterhalen. Maar voor wie blijft opletten, zijn er vaak wel aanwijzingen. Zwarte Kraaien slaan maar zelden alarm voor een Torenvalk of Sperwer. Maar als deze zwartjassen een Havik ontwaren, zijn de rapen 'gaarr!' Niet zelden gaan ze met enkele exemplaren vol in de aanval. Waarbij ze voldoende afstand bewaren, maar toch!

Kauwtjes raken wel opgewonden bij het naderen van een Sperwer. Ze vormen een groep en roepen reeksen korte kreetjes. In een grote boog benaderen ze de oorzaak van hun opwinding. Door zo'n zwerm te volgen, kun je de roofvogel nogal eens in beeld krijgen.

Ook Spreeuwen reageren met hoge, schelle kreten en vormen een vliegende 'bal'. Hoe dichter de Sperwer, valk of grotere rover nadert, hoe compacter de groep wordt.

Als ze de kans krijgen, proberen ze met hun zwerm de vogel dwars te zitten: door hem te 'mobben' brengen ze hem in verwarring en bezweren daarmee het gevaar voor hun eigen soort. Zodra de dreiging zich vermindert, valt de groep uiteen. Eksters reageren nauwelijks op een Buizerd, Boom- of Torenvalk. Hooguit kiezen ze een hoge uitkijkpost om vanaf die plek het hele gebeuren te volgen. Maar bij nadering van een Havik, Sperwer of Slechtvalk is de reactie totaal anders. Opgewonden, met scherpe tweedelige kreten, alarmeren ze elkaar vanaf een schoorsteen of boomtop. Komt de predator echt dichtbij, dan schieten ze weg in de dekking van een groene struik of conifeer. Houtduiven vliegen vaak in een warrige waaier weg van het gevaar of 'bevrozen' op de plek waar ze zitten. Zo'n stilzittende duif verraad - evenals een Ekster op een hoge post - met zijn kijkrichting van welke kant het gevaar nadert.

Koolmees

Foto: Roelof Molenaar

Op Gaaien reageren vooral de kleinere vogels: een hoge kreet van Kool- of Pimpelmees, Merels slaan alarm, Spreeuwen en Huismussen ook, maar dan in koor. Huismussen hebben zelfs een apart codewoord voor Gaaien: een lage reeks 'bzrr'-achtige geluidjes. Verstopten mussen zich als er een roofvogelalarm geldt, bij een Gaai gaan ze juist opgewonden rondfladderen. Nestelende Merels gaan vaak over tot de aanval. Dat doen ze overigens ook bij een kat die te dicht bij het nest komt. Maar ook verderop in het jaar kun je Merels zonder zichtbare aanleiding een Kauw of Kokmeeuw de stuipen op het lijf zien jagen.

Die verdedigingsdrang misten in 2002 de Merels in onze klimop.

Vanaf februari puzzelde ik op de herkomst van gaaiachtige klok- en mauwgeluiden die werden afgewisseld met de volle fluittonen als van een Beo. Pas na weken ontdekte ik een rondzwerfende Witwangbuulbuul. Deze escape wist zich goed in leven te houden. Als een nogal verborgen levend 'mereltje' met koolmeeswangen viel hij vooral op door zijn vroege ochtendzang. Op zijn gaaiachtige vliegstyl reageerde geen vogel. Toch vrat deze vreemdeling de eieren uit 'ons' merelnest.

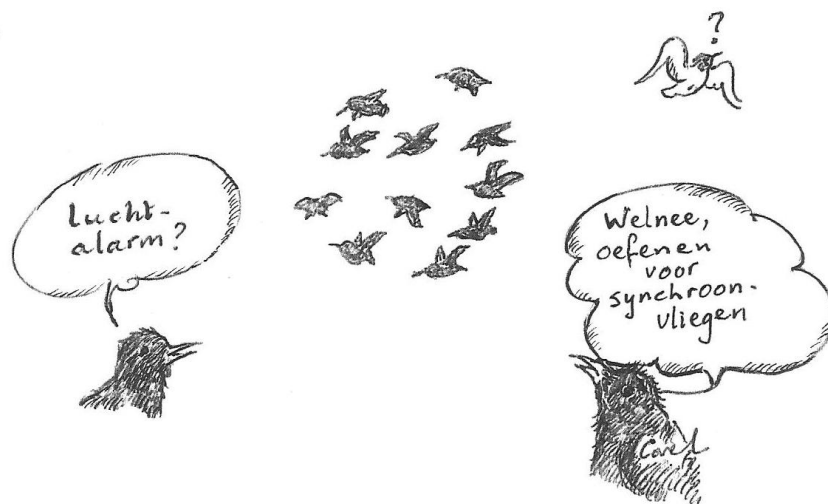
Terug naar de verdedigingsdrang van vogels tegenover ongewenste passanten. Het broedseizoen levert een overvloed aan voorbeelden: vechtende Merels en Houtduiven die elkaar territoriumgrond betwisten. Bergeenden die hun jongen afschermen door zelfs jonge Meerkoeten aan te vallen. Kieviten die vol in de aanval gaan als de hond van boer Jansen de wei betreedt. Vogelwachters kennen de agressie van broedende sterns. Maar voorbeelden van dit soort gedrag zijn het hele jaar door te zien. Neem het gedrag van ons lieve Roodborstje op de voedertafel! Of een Koolmees op de vetbol die soortgenoten van zich af blaast. Toch is ook het ontbreken van afweer even opvallend: wat maakt dat eierrovers als de Ekster zo weinig reactie uitlokken? Zelf kunnen ze er wat

van! Ooit redde ik een jonge Gaai uit de snavels van vijf erop hakkende Eksters.

Een waar staaltje van eksterlef zag ik onlangs. In een boom ging een aantal van deze zwart-witte knapen flink tekeer. Een uil of eekhoorn? Nee, er vloog een sperwervrouwje de boom uit, gemobd door drie meevliegende Eksters. Spreeuwen, Kokmeeuwen, Kauwtjes en duiven, van alles 'wolkte' omhoog. Een van de Eksters zette de achtervolging door en pikte tot driemaal toe raak in het onderlijf van de roofvogel. Misschien om deze een prooi afhandig te maken? Niks daarvan, want die prooi was er niet. Met letterlijk hangende pootjes maakte de vogel dat ze wegkwam. Tot tevredenheid van de Eksters, die prompt begonnen te kibbelen over elkaars gebiedsgrenzen. Genoeg geschreven. Buiten is het grijs. Eksters geven schelle kreten. Spreeuwen fladderen omhoog. Een Turkse Tortel duikt ineen op het dak. Dan suist het diertje omlaag. Net op tijd: een felle Havik duikt rakelings over de dakpannen, ritselt even met zijn staart door mijn (inmiddels kale) vijgenboom en hijgt kort uit op de dakgoot van mijn buurman. Nog lang nadat hij doorvliegt, blijft de vogelwereld alert en schrikkerig. Ik blijf opletten. Wie weet, valt er nog iets aardigs te beleven. Vreedzaam of vol agressie: met vogels weet je het maar nooit!

Carel de Vink

*)Het zou interessant zijn om in de Vechtstreek eens op te letten of de daar algemeen wordende Halsbandparkieten een soortgelijke reactie teweeg brengen.

Fietstocht voor behoud van de Keizerarend in Sakargebergte succes

Op een mooie dag in april 2010 was het zover! Jan Willem, Gert, Feiko en Juun vertrokken van landgoed Schaep en Burgh op hun bepakte fietsen richting Sakargebergte, aan de grens van Bulgarije en Turkije!

Vier oud-regiodirecteuren en inspecteurs van Natuurmonumenten die reeds jarenlang hadden samengewerkt en elkaar heel goed kenden.

Enerzijds ondernamen ze tocht van een kleine 4000 km voor hun plezier en anderzijds ging het ze om aandacht te vragen voor enkele Europese natuurprojecten zoals de bescherming van een der laatste keizerarendenpopulaties in Europa, het hoofddoel van deze reis.

Josée van Beek

Jan Willem, Feiko, Gert en Juun

De projecten die ze bezochten werden gesponsord door hun voormalige werkgever Natuurmonumenten met 1 euro per gereden kilometer. Daarnaast waren er talrijke giften ook die van de vier ondernemende natuurbeschermers zelf, die bij hun afscheid van het werk geen cadeau's maar geld voor deze projecten hadden gevraagd.

Ook al is de tocht inmiddels voorbij, toch blijven geldelijke bijdragen welkom. Zie daarvoor www.fietsenvoordekeizerarend.nl.

In gesprek met vogelwerkgroep lid Juun de Boer in zijn woning in Hilversum hoor ik meer over deze spannende tocht die liep door natuurgebieden van zeven landen, langs de ruggengraat van de Europese natuur!

Hij vertelt 'het hele verhaal' over de achtergrond, het verloop van de reis en natuurlijk over de vogels die het viertal op zijn reis heeft gezien.

Hoe begin je zo'n onderneming?

“Om de reis te bepalen hebben we op de kaart van Europa een rechte lijn getrokken van het Naardermeer naar de Zwarte Zee, richting Istanboel. Vervolgens hebben we een aantal mooie fietsroutes langs deze lijn aan elkaar geknoopt. En we hebben de tocht laten bepalen door de meest mogelijke afwisseling van landschappen. Dus wel op ons doel af, maar wel via een fraaie en

interessante route. Je kunt wel alleen langs Rijn en Donau blijven rijden, maar zo'n traject zou erg saai worden.

We vulden elkaar mooi aan: Feiko is bioloog, Jan Willem wist alles van bijen, Gert was erg gespitst op contacten met Oost-Europese mannen en vrouwen. En ik was de vogelaar in het gezelschap.

Juun en Feiko tonen de route

Ik heb echter wel ondervonden dat vogelen op de fiets best frustrerend is, want we wilden per dag circa 100 km afleggen. Hoorde ik een bijzonder vogelgeluid dan moest ik toch doorfietsen. Je gehoor is dan erg belangrijk.”

Juun vertelt over de reis aan de hand van de meest opmerkelijke vogels

“Het begon eigenlijk al in Arnhem met z'n Grutto's, Tureluurs, en Grauwe Ganzen. Alleen in het zuiden van Hongarije was er weer een stukje veenweidegebied waar we deze soorten weer tegenkwamen.

Via de Veluwezoom trokken we over de IJssel naar Duitsland. Gaandeweg zag je de vogelfauna veranderen, kleinschaligheid en de bijbehorende kleine vogels namen toe. Tjiftjaffen, Fitissen, Tuinfluiters, Grasmussen, Klauwieren, (Noordse) Nachtegalen... die laatste soort was er de hele reis. Meer oostwaarts: Geelgorzen, wat Braamsluiers.

Langs de rivier de Werra zagen we in de beekdalen Rode en Zwarte Wouwen, en andere roofpieten. De omgeving werd steeds mooier. De Duitse hellingbossen zijn daar prachtig, een aanrader, met veel bosvogels.

Als het zo uitkwam deden we ook aan cultuur, zoals in de stad van Wagner, Bayreuth. Daar hebben we een prachtig concert meegemaakt.

In de buurt van Regensburg aan de Donau waren in de dorpen vooral Ringmussen, Zwarte Roodstaarten en Europese Kanarie goed vertegenwoordigd.

Ook kwamen drie Kraanvogels uit de vroege ochtendnevel vlak voor ons langs vliegen, schitterend! En dan eindelijk ook de Wielewaal, daar hadden we al een tijd naar uitgezien.

Toen volgde een traject dat langs de Donau voerde, we staken bij Passau de Oostenrijkse grens over en even later troffen we broedende Grote Zaagbekken! Opmerkelijk omdat deze soort huist in het koude noorden, in Scandinavië.

Op de grens Oostenrijk-Hongarije, voorbij Wenen (1600 km zijn dan afgelegd!), hoorden we de Kwartelkoning. Nee, niet gezien.

Verderop in Slowakije zagen we niet alleen 'onze' Ooievaar maar ook de eerste Zwarte Ooievaar.

We bezochten een kleine Slowaakse natuurorganisatie BROZ die uit een groep enthousiaste natuurbeschermers bestaat -onder wie een groep vrijwilligers- die actief is met de vogelbescherming aldaar. Door stuwdammen in de rivier zijn de natte 'uiterwaarden' in dit gebied verdwenen.

Ze ontvingen van ons de eerste cheque van € 2500, om de voormalige natuurwaarden deels weer terug te brengen.

Een heel bijzondere ontdekking

Ten noorden van Boedapest valt op botanisch gebied heel veel te genieten maar ook van bijvoorbeeld Paapjes en klauwieren. Natuurlijk lieten we de kans niet lopen om een paar dagen van de hoofdstad van Hongarije te genieten. Met voor mij wel de grootste merkwaardigheid van de tocht: een Grote Karekiet, in hartje stad, vlak voor de

zwaarbewaakte Amerikaanse ambassade! Hoe was dat mogelijk, er was geen water te vinden.

In de rest van Europa, te beginnen met Duitsland, zie je sowieso veel Grote Karekieten en nauwelijks Kleine, terwijl het in ons land precies andersom is. Trekkend door de poesta's (Hongaarse steppe) ervaar je de weidsheid van het landschap, wát een ruimte. En wat hebben we daar slagregens meegemaakt, want denk niet dat we steeds onder de blauwe hemel hebben gefietst.

Ook hier weer veel Noordse Nachtegalen, maar ook Bijeneters, Bruine Kiekendieven, Grauwe Gors en Kleine Klapekster.

Vlak voor we Servië bereikten kwamen we door een veenweidegebiedje, een soort klein-Holland, het type land waar wij zo beroemd om zijn. Daar zagen we Grutto's, Kieviten, Tureluurs, Wintertalingen, al die soorten die we in Nederland ook aantreffen. Dat was heel verrassend.

Het voor ons geheel onbekende Servië, waar we het mooie Novi Bezed, een van onze projecten bezochten, verraste door poesta-achtige nauwelijks bewoonde gebieden. Roodpootvalk en Velduil zagen we hier en verderop waar we de Donau 'weer oppikten' Dwergaalscholver en Witwangstern.

Doel bereikt!

Vanaf de Servisch-Roemeense grens was het door Roemenië en Bulgarije nog ruim duizend kilometer stevig doortrappen tot het uiteindelijke doel van onze reis, het Sakargebergte op de grens van Bulgarije en Turkije.

Dwergarend

Dit is een steppe-achtig terrein waar veel roofvogels leven: Slangen-, Dwerg-, Keizer-, Schreeuwend, Arendbuizerd; een prachtgebied voor grote roofvogels. Maar ook voor onder andere de Dwergoor- en Steenuil, de Masker- en Roodkopklauwier, Zwartkopgors en Balkankwikstaart. De organisatie die daar actief is heet 'Green Balkans'. Een club met een enorme drive, die gronden aankoopt rond de nesten van Keizerarenden, de horsten in het broedseizoen dag en nacht beschermt en heel veel doet op het gebied van voorlichting en educatie.

De Keizerarend is een magnifieke verschijning met een spanwijdte tot bijna 2,5 meter! Deze kanjer is het symbool van de Europese roofvogels en ook voor de schoonheid en kwetsbaarheid van de Europese natuur.

De grote bedreiging van dit leefgebied is de leegloop. Lokale boeren vertrekken, hun akkers en het vee verdwijnen, waardoor de gevarieerdheid

van het gebied, die zo belangrijk is voor de Keizerarend, afneemt.”

En dan is de tocht ten einde...

Op 18 juni keerde het viertal per vliegtuig terug naar Nederland. Juun kan nu met zekerheid zeggen dat Europa eigenlijk helemaal niet zo groot is als je zou denken, “in een paar weken ben je er op eigen kracht immers doorheen”... En dat het opkomen voor gebieden als het Sakargebergte, een collectieve zaak voor alle Europeanen is!

Zijn er inmiddels weer plannen voor een nieuw fietsproject?

Het antwoord is ja. “Het zou leuk zijn nog eens naar het neefje van de Oost- Europese Keizerarend (*Aquila heliaca*) de Spaanse Keizerarend (*Aquila adalberta*) te fietsen. Want ook deze vogel wordt in zijn bestaan bedreigd.”

“Er is nog zoveel meer te vertellen over deze schitterende trip. Daarvoor verwijzen we naar de eerdergenoemde site. Met de complete vogellijst. Dank overigens aan Dirk Prop die zorgde dat er op onze eigen VWG-site een verwijzing kwam naar de website Fietsen voor de Keizerarend! En aan alle gulle gevers voor de projecten die we financieel konden steunen.”

MEEUW

*Een onverzettelijke speelbal, rijdt de meeuw
Op golf na golf, de snavel in de wind,
Zoals een kind hem op papier verzint.*

*Zijn oog kijkt roerloos om zich heen,
Naar voren en tegelijk op zij.
De broodheer ziet hij ook meteen.*

*Zwijgend of krijsend, in de lucht
Zie ik hem later
Zoals hij toch maar liever is:*

*Tegen de wolken als een vis
In het doorzichtgst water.*

*J. Eykelboom, uit: ‘De gouden man’
De Arbeiderspers, Amsterdam*

Gezellige seniorenreis naar Duitsland

De negen vogelaars kwamen in hun drie auto's bijtijds op 5 oktober bij het hotel aan. De reis had nog korter geduurd dan verwacht. Die 120 kilometer die Grietherort, gemeente Rees, van ons vandaan ligt, is in een mum van tijd afgelegd. A12 richting Arnhem, daarna Emmerich en dan ben je er! Net over de grens, in wat niet meer dan een gehucht is.

Josée van Beek

In de kleine stadjes en dorpjes was het goed boodschappen doen, als de winkels tenminste open waren.

Aan de doodlopende weg, aan de oever van de Rijn, troffen we ons hotel 'Inselgasthof Nass'. Het bleek een keurig, donkerbruin, kleinschalig hotel, waarin bovendien een bekend visrestaurant is gevestigd, waar elke dag velen op afkwamen voor lunch en diner.

Homme, onze oudste vogelaar deed ook enthousiast mee.

Wij behoorden tot de gelukkigen die er aten. 's Morgens wachtte ons een heerlijk uitgebreid ontbijt. Eigenaar Heinz Nass zag er dagelijks op toe dat het ons aan niets ontbrak.

En de vogels dan? Was de groep er niet om te vogelen, in het bijzonder om de ganzentrek te bestuderen?

Helemaal juist, dat deden we ook. Op zijn 'seniorst', rustig aan, en met her en der Kaffee mit Kuchen. Zoals in het fraaie Parkhotel, dat gevestigd

is in de schilderachtige waterburcht in Anholt of tijdens ons bezoek aan het centrum van het tweeduizend jaar oude Xanten. De beoogde vaartocht over de Rijn kon niet doorgaan want 'het seizoen' bleek voorbij. Daardoor was een bezoek aan het pretpark Kalkar ook niet mogelijk. Bij het opstaan hoorden en zagen we vrijwel elke ochtend vanuit ons hotelkamerraam een mannetje Fazant en flink wat vogelgescharrel in het veld tegenover het hotel. Keek je in de richting van de Rijn, dan zag je boven het snelstromende water voortdurend - vaak luidruchtig roepende - formaties ganzen, meeuwen, Aalscholwers e.d. vliegen.

Degelijke natuurbescherming

Met 3 telescopen waren we goed voorzien en iedereen kwam aan de beurt voor de bijzonderheden. Met de fotograaf (Helmoet) mee waren we met 5 mannen en 4 vrouwen.

Bij een aantal Wild- en Naturschutzgebieten troffen we gesloten hekken aan. Het beschermen van natuurgebieden gebeurt bij onze Oosterburen zeer zorgvuldig. Gelukkig hebben we ook veel natuurgebieden kunnen bezoeken die wél vrij toegankelijk waren, zoals het Bislicher Insel (ten oosten van Xanten) met een modern, levendig bezoekerscentrum met educatieve faciliteiten. De kijkhutten in dit gebied boden het juiste zicht op de talloze watervogels die we door het heldere weer goed hebben kunnen zien: Smient, Kuif-, Slob-, Tafel-, Krakeend, Topper, Wintertaling, Fuut, Meerkoet, Visdief, Aalscholwer, Knobbelswaan, Kokmeeuw en één Witgatje! Alles bij elkaar telden we tijdens ons verblijf 51 vogelsoorten.

Niet ver van het hotel ontdekten we een prachtige, gezond ogende Beverrat. Die liet zich heel goed bekijken; hij zat pontificaal vlak bij de brug, waardoor we hem goed - van bovenaf - konden bestuderen. Hij zwom eens wat, poetste zijn glanzende pels, dook weer even weg in het groen om dan weer scharrelend te voorschijn te komen.

Landelijk gebied

De vlakke omgeving van de Rijn wordt gekenmerkt door dorpjes en veel boerenbedrijven. Op de akkers, waarop heel fraai veel bomen zijn gehandhaafd, werd hard gewerkt. Maïs werd geoogst, de vette kleigrond werd geploegd, bemest en ingezaaid. De temperatuur was gunstig, het oktober herfstweer uitstekend. Naast landbouw is er ook veeteelt met voornamelijk zwart-witte koeien, witte ganzen en natuurlijk her en der kleurrijke kippen.

Fam v.d. Leen bedankt de organisator en zou volgend jaar, als het kon, wel weer mee willen. Op je 90ste nog vogelen zien wij ook wel zitten

Het is een voor vogelaars interessante omgeving, die zich door zijn gemakkelijke bereikbaarheid vooral in het voorjaar goed zou lenen voor een dagexcursie

Buitenlandreis naar Duitsland, Warta-Oder

Zondag 15 mei tot en met vrijdag 20 mei: een nieuwe bestemming

Het Warta National Park, vlakbij de monding van de Warta in de Oder, beslaat zo'n 10.000 ha en heeft een belangrijke

functie voor wateropvang ter ontlasting van de Oder. Door deze functie zijn gedurende het voorjaar langdurig plas-dras situaties aanwezig en zijn er tot ver in de voorzomer goede foerageer- en broedgebieden voor eenden, reigers en steltlopers. Witvleugel- en Witwangsterns, Zeearenden en Zwarte ooievaars zullen zeker worden gespot. Het is een van de belangrijkste toevluchtsoorten van water- en moerasvogels in Polen. Er zijn 254 soorten vogels geobserveerd, waarvan 174 hier hun broedplaats hebben. De directe omgeving van het kantoor van het Nationaal Park Warta is erg interessant om vogels waar te nemen, vooral voor de Roodmus.

Zie voor aanmelding 'Programma' op pagina 42.

Het bezoek aan de uiterwaarden van de Notec, een zijrivier van de Warta, kan een hoogtepunt zijn door de meermalen gesignaleerde aanwezigheid van baltsende Grauwe Kiekendieven. In de omgeving van de Notec is veel/ extensieve landbouw die deze vogelsoort veel broed- en foerageergebieden biedt. Ook het bezoek aan het wat verder gelegen Drawiński Nationaal Park is een bijzondere ervaring. De enorme uitgestrektheid en rust in dit gebied is bijzonder. Het Drawiński Park maakt deel uit van een beschermd complex van rivieren en meertjes, met als belangrijkste rivieren de Drawa en de Płociczna. Het landschap bestaat uit meren, schilderachtige rivieren met helder water en oerbossen. Het oerbos is rijk aan dieren en planten, waaronder 150 vogelsoorten. Er zijn eiken van meer dan 450, berken van 330 en pijnbomen van 120 jaar oud.

We verblijven in Hotel Lesne Ustronie in Witnica gelegen in het noorden van het National Park.

Zie ook www.lesneustronie.pl

Veldwaarnemingen

Engbert van Oort

Roerdomp	12-10-10	1	Oud Naarden, Naarden, VRS, foeragerend
Grote Zilverreiger	19-07-10	1	Noordpolder te Veld, Eemnes, D. Jonkers, foeragerend
Purperreiger	14-08-10	1	Nieuwe Keverdijkse polder, Weesp, M. de Graaf, foeragerend
Ooievaar	03-08-10	7	Nigtevechtseweg, Vreeland, N. van Tol, overvliegend
Lepelaar	14-08-10	13	Bovenmeent, M. de Graaf, foeragerend
Wilde Zwaan	05-10-10	18	De Snip, Hilversum, C. de Vink, in V - formatie overvliegend
Krooneend	14-08-10	1	Haven van Muiden, E. van Oort, rustend
Wespendief	14-08-10	1	Bijvanck, Blaricum, D. Jonkers, overvliegend
Zeearend	12-10-10	1	Oud Naarden, Naarden, VRS, overvliegend
Sperwer	08-08-10	1	Kickestein, Loenen, H. van Tol, overvliegend
Sperwer	10-09-10	1	Oud Naarden, Naarden, VRS, jagend op boerenzwaluwen
Boomvalk	11-08-10	1	Kickestein, Loenen, N. van Tol, overvliegend
Boomvalk	15-08-10	1	De Spiegel, Bussum, A. en S. Visser, jagend op libellen
Boomvalk	12-09-10	1	Oud Naarden, Naarden, VRS, jagend op boerenzwaluwen
Porseleinhoen	30-09-10	1	Oud Naarden, Naarden, VRS, foeragerend
Kraanvogel	27-08-10	15	Oud Naarden, Naarden, VRS, overvliegend
Kemphaan	01-07-10	12	Noordpolder te Veld, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend
Kemphaan	14-08-10	23	Bovenmeent, M. de Graaf, foeragerend
Wulp	29-06-10	9	Zuidpolder te Veld, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend
Groenpootruiter	14-08-10	1	Bijvanck, Blaricum, D. Jonkers, overvliegend
Dwergmeeuw	16-10-10	1	IJmeer, Muiden, D. Jonkers, foeragerend
Halsbandparkiet	30-07-10	32	Kickestein, Loenen, H. van Tol, overvliegend
Bosuil	31-08-10	1	Bijvanck, Blaricum, M. de Graaf, foeragerend
Gierzwaluw	26-07-10	3	Spiegelbuurt, Bussum, A. en S. Visser, jongen voerend
Gierzwaluw	26-07-10	32	Huizen, B. v.d. Brink, in één rechte lijn zuidwaarts vliegend
Groene Specht	23-09-10	2	Wijk Hoefijzer, Loenen, E. van Oort, foeragerend
Boomleeuwerik	12-09-10	2	Tafelbergerheide, Blaricum, M. de Graaf, foeragerend
Roodkeelpieper	04-10-10	1	Centrum Bussum, C. de Vink, luid roepend overvliegend
Gele Kwikstaart	14-06-10	5	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend tijdens het maaien
Zwarte Roodstaart	18-07-10	1	Wakkerendijk, Eemnes, D. Jonkers, foeragerend
Roodborsttapuit	02-07-10	1	Groeve Oostermeent, D. Jonkers, foeragerend
Zanglijster	16-06-10	1	Spiegelbuurt, Bussum, A. en S. Visser, luid zingend in boom
Grote Lijster	12-09-10	5	Tafelbergerheide, Blaricum, M de Graaf, veelal zingend
Grote Karekiet	27-06-10	1	Alambrechtskade, Kortenhoef, D. Jonkers, zingend
Spotvogel	27-06-10	1	Kievitsbuurt, Breukelen, D. Jonkers, zingend
Braamsluiper	05-06-10	1	Bijvanck, Blaricum, D. Jonkers, zingend
Tjiftjaf	17-10-10	1	de Googh, Ankeveen, D. Jonkers, foeragerend
Wielewaal	08-08-10	1	Bijvanck, Blaricum, D. Jonkers, overvliegend
Raaf	04-10-10	2	Centrum van Bussum, C. de Vink, roepend overvliegend
Groenling	25-06-10	1	Spiegelbuurt, Bussum, A. en S. Visser, luid zingend in boom
Kneu	02-07-10	2	Groeve Oostermeent, D. Jonkers, overvliegend
Kruisbek	28-06-10	2	Spanderswoud, Hilversum, D. Jonkers, overvliegend
Appelvink	10-10-10	1	Bijvanck, Blaricum, D. Jonkers, overvliegend

Blauwborst foto: Roelof Molenaar

Ontvangen literatuur

Samenstelling: Paul Keuning

Dit is een selectie uit de lijst van tijdschriften gericht op vogelnieuws, met name uit de regio.

Dier en Milieu jrg. 85 (4) aug. 2010 Vakblad voor handhavers op het gebied van Dier en Milieu. Bij de korte berichten een opvallend artikel: Zeker 104 roofvogels in Friesland vermoord. Het ging om 75 Buizerds, 14 Bruine Kiekendieven en 12 Haviken. Boeiende reportage van G. Terpstra, die een dag optrok met Christiaan de Vries, roofvogelman in hart en nieren. Hij kent van veel individuele roofvogels in Z-O Friesland de familiegeschiedenis. H. Peeters en K. Kasemir verkennen met vogelkenner en schipper Jacques van der Neut de nieuwe natuur van de Biesbosch.

De DompHoorn jgr. 44 (3) sept. 2010 Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden. Ditmaal geen vogelnieuws uit de regio, wel verslagen uit veraf gelegen gebieden.

Tussen **Duin & Dijk** jrg. 9 (3) 2010 Natuur in Noord-Holland. F. Visbeen et al. 'Ganzen in Noord-Holland in de zomer van 2008 en 2009'.

De toename van overzomerende ganzen sinds 2005 in aanzienlijk, alleen de Grauwe Gans is in die paar jaar 's zomers met 75% toegenomen. De nadelen die dat met zich meebrengt moeten nog nader onderzocht worden, maar schade aan botanisch waardevolle vegetaties, verdrijving van weidevogels en schade aan landbouw zijn vaststaande feiten. Aanleiding tot dit onderzoek was de veiligheid rond Schiphol. Een groep ganzen is bijna niet te ontwijken en botsingen tussen vliegtuigen en ganzen hebben al tot gevaarlijke situaties geleid. Met name de graanoogst in de Haarlemmermeer is aantrekkelijk voor de ganzen. Dit zie je terug in de ganzentellingen in de maand augustus. F. Koning 'De Zwarte Kraai in de Amsterdamse Waterleidingduinen.' Deze zangvogel wordt verguisd door het eten van eieren en jongen van weidevogels, maar hij is een goede nestenbouwer, waar ook andere vogelsoorten veel gebruik van maken.

Dutch Birding jrg. 32 (2) jrg. 2010 Internationaal tijdschrift over Palearctische vogels. A. v.d. Berg 'Rediscovery, biology, vocalisations and taxonomy of fish owls in Turkey', we hebben het dan natuurlijk over zeldzame Westelijke Bruine Visuil. P. Alfrey et al. 'Vogelen op Corfu, interessant in het najaar voor het waarnemen van Nearctische dwaalgasten'. Twee eerste waarnemingen van uit Siberië afkomstige dwaalgasten: M. Bot et al. 'Taigastrandloper bij Zwolle okt.'09' en A. Piek zag de 'Siberische Grijze Ruiter bij IJmuiden in juli 2010'. In de rubriek Avifauna aandacht voor de Groene Bijeneter bij Castricum, aug.'10 en mooi ook die Noordse Waterlijster bij de Oude Eendenkooi op Vlieland.

Fitis jrg. 46 (3) aug. 2010 VWG Zuid-Kennemerland. A. Piek 'Aanvaring met een Siberische Grijze Ruiter', het verslag met zijn ontmoeting met deze eersteling,

waargenomen op de Zuidpier zonder kijker, maar met camera.. H. Vader 'Bescherming visdiefkolonie op dak in Nieuw Vennep'. Door het leggen van enkele korte, stenen rioolbuizen op het dak van een verhuisbedrijf, waar Visdieven broedden, kregen de pullen schuilgelegenheid tegen de zon en tegen predatoren. A. Ehrenburg 'Gierzwaluwenonderzoek in Noordwijk'.

De Kruisbek jrg.53 (4) sept.. 2010 Vogelwacht Utrecht. F. Franssen en F. Sidler 'Midwinter Roofvogeltelling 2010,' met in totaal 54 tellers zijn in januari en in februari 632 roofvogels geteld in de provincie Utrecht, verdeeld over 9 soorten. Veel Blauwe Kiekendieven die door de koude vanuit Duitsland hierheen getrokken zijn.

Limosa jrg. 83 (2) juli 2010 Tijdschrift van de Ned. Ornithologische Unie en SOVON Vogelonderzoek Nederland. J. Hulscher en P. Driessen 'De betekenis van het hamsteren van walnoten en eikels voor Roeken.' Roeken kunnen hun verstopte noten in de winter goed terug vinden. Dit levert hun in de winter ruim twintig dagen extra voedsel op. P. Le Gouar et al. 'Overleven en dispersie van Nederlandse Steenuilen op grond van 35 jaar ringgegevens'. J. Hooijmeijer et al. 'Watervogels en steltlopers langs de Friese IJsselmeerkust 1975-2000'. De ondiepe IJsselmeerkust voor Friesland staat bekend als één van de belangrijkste vogelgebieden van Nederland. Voor meer dan 20 soorten geldt dat hier jaarlijks meer dan 20% van de populatie verblijft. Ganzen, zwanen, Smienten en Lepelaars ging het voor de wind, maar veel visetende steltlopers kregen harde klappen. NOU: samenvatting themadag 'Mezenwerk': welke mechanismen spelen een rol bij de aantalsregulatie van de Koolmees? Na honderd jaar studie is men er nog steeds niet uit of het volgen van de piek in het voedselaanbod, dan wel het veroveren van een territorium in het najaar bepalend is voor het broedsucces.

Mens en Natuur jrg. 61 (3) herfst 2010 Magazine voor leden en relaties van IVN. Jubileumnummer 50 jaar IVN met behalve een terugblik, veel aandacht voor natuurbeleving met kinderen, zie Scharrelkids met gids Bertus van de Brink.

Van Nature jrg. 20 (4) sept. 2010 Maandblad van Natuurmonumenten. Thema: naar een rijke Waddenzee. T. Kierkels stelt in 'Uitgestoken handen aannemen', dat in 2020 de visserij duurzaam moet zijn in sociale, economische en ecologische zin. Verder: 'Schommelingen in het broedsucces van de Grote Stern op Griend', de Grote Stern doet aan risicospreiding door ook op de Waddeneilanden te broeden. M. Wesseling 'Problemen Scholekster nog lang niet opgelost'.

Natuur Nabij jrg. 38 (2) sept. 2010 IVN Eemland P. v.d. Wijst 'Watervogeltellingen voor Sovon', hij neemt

het stokje over van de dit jaar overleden Rien Broeckman. Vogelkijkscherm geplaatst bij gemaal Zeldert. L. de Niet 'Torenvalken in Soest' Vier legsels leverden 12 jongen op. Cor Kaldenbach, de vogelwacht van Vliegbasis Soesterberg, leidt ons in zijn artikel rond over de verschaalde, voedselarme zandgronden van het verlaten vliegveld, waar alleen al 75 paartjes Veldleeuwerik zich thuis voelen tussen de zeldzame kruiden en uitbottende heide. Naast de Roodborsttapuit, de Boompieper en de Boomleeuwerik broeden op de basis nog 50 vogelsoorten.

Landschap Noord-Holland jrg. 37 (3) sept. 2010 L. Klein Schiphorst 'Hier genieten Grutto's en rundvee samen', reportage op een biologische boerderij in Grootschermer. Aankondiging van de nieuwe atlas van de Noord-Hollandse broedvogels, trends in een snel veranderend landschap. Bestel het nu nog bij broedvogelatlas@hotmail.com, dat scheelt 5 euro!

De Steenloper jrg. 28 (3) herfst 2010 VWG Den Helder. F. v. Vliet 'Nieuws van de werkgroep stadsvogels', onder de dakpannen bij twee leden thuis werd het broedsucces van Gierzwaluwen met camera's gevolgd. Uit beide nesten zijn twee jongen uitgevlogen. Ook Den Helder krijgt een zwaluwentil in het stadspark.

De Tringiaan jrg. 33 (3) aug.2010 Vogelwerkgroep Schagen en omstreken T. v.d. Chrijs 'De Nollen bij Abbestede, inventarisatieverslag,' achteruitgang van zowel soorten als aantallen. In dit nieuw ingerichte natuurgebied achter de duinen staat veel pitrus. Er hebben hier slecht 11 soorten gebroed, de Grutto is helemaal verdwenen, de Kievit sterk verminderd. R. Coster 'Steenuil in de Kop van Noord-Holland: met minder dan 60 paar blijft het een soort van de Rode Lijst.'

Het Vogeljaar jrg. 58 (4) '10 Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming. M. Wiskerke-Zijdewind 'Grote Bonte Specht belaagt boerenzwaluwnesten'. R. Costers 'Valse melding Oeverlopers, verwarring met Witgatje'. R. Strucker en M. Luitwieler 'Vogels kijken in Zuid-Tunesië.' Veel nieuws van verre reizen: naar de Oekraïne (K. van Berkel), naar IJsland (H. Strietman).'

Onze Waard jrg. 41 (3) herfst 2010 Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard. A. Kooij 'Broedvogels bos Kortland 2010'. Uit de bijzondere waarnemingen: een albino Boerenzwaluw en een Steppenkiekendief. J. Andeweg 'Weidevogelwerkgroep levert maatwerk met ad hoc maatregelen om weidevogelgezinnen te sparen'.

De hier besproken tijdschriften zijn er voor alle leden van onze vogelwerkgroep. Nieuwsgierig geworden naar één van de zeer beknopt samengevatte artikelen? Neem op een lezingavond even contact op met Bep Dwars-van Achterbergh.

Mutaties Ledenbestand

Nieuwe Leden

H. Baars	Koninginneweg 87	1241 CX	Kortenhoef	035 6563231	G
Mw. M. Bakker	Beukenlaan 5	3741 BN	Baarn	035 5436366	G
P. Brokx	Krakelingweg 43	3707 HR	Zeist	06 26336373	G
Mw. J. Brouwer	Westkade 453	1273 RP	Huizen	035 5266415	G
Mw. M. Drost	Oudegracht 10 bis	3511 AM	Utrecht	06 13455536	G
C.P. van Lidth de Jeude	Naarderstraat 206	1272 NP	Huizen		G
Mw. J. Mineur	Zwinglilaan 65	1216 MC	Hilversum	06 55854282	G
F. Vlaskamp	Hoeferpark 2	6191 BK	Beek L.	046 4375067	G

Adreswijzigingen

Mw. A. G. van Daalen-Hemmes	's Gravelandsevaartweg 8	1231 NL	Loosdrecht	035 6240967	G
J K Nijhof	's Gravelandsevaartweg 8	1231 NL	Loosdrecht	035 6240967	H

Overleden

T. de Jong-Kooyman	C Huygenslaan 16	1401 AN	Bussum	035 6916192	G
--------------------	------------------	---------	--------	-------------	---

Bedankt

Mw. B. C. De Boer	Nieuw Loosdrechtsedijk 217a	1231 KV	Loosdrecht	035 5828207	G
Mw. J. Oudenaarden	Violenstraat 40	1214 CM	Hilversum	035 6215727	G
Mw. E. Postma	Cort v.d. Lindenlaan 9	1412 BW	Naarden	035 6940751	G
R. Scholten.	Planetenstraat 79	1223 GS	Hilversum	06 10072149	G
N. A. Schouten	Berkenlaan 37	3851 PP	Ermelo	0341470142	G
R. Sluyk.	C v.d. Lindenlaan 64	1412 CA	Naarden	035 6948503	H
Mw. R. Sluyk Hayes	C v.d. Lindenlaan 64	1412 CA	Naarden	035 6948503	G

Beleid en Begroting 2011 Algemeen

In 2010 is door het bestuur veel energie besteed aan het inwerken van nieuwe bestuursleden. Zo zijn er een nieuwe penningmeester aangetreden en een nieuw algemeen bestuurslid.

Ondanks de vernieuwingen in het bestuur is de bestuurszetel communicatie nog steeds vacant. Dat is onwenselijk omdat het in- en extern communiceren als een speerpunt voor de vereniging wordt gezien. Er zal in 2011 een verhoogde inspanning nodig zijn om een geschikt bestuurslid communicatie te vinden.

Het bestuur sprak vorig jaar het voornemen uit om in 2010 stappen te zetten om de onderlinge verhoudingen binnen de vereniging te versterken en te werken aan een gezamenlijke visie. Dit vindt zijn oorsprong in discussies in het huidige bestuur over het functioneren van de vereniging en over de rol en positie van de verschillende werkgroepen en subgroepen. Het bestuur ziet de vereniging als een bottom-up organisatie, waarin vele groepen bijna zelfstandig activiteiten uitvoeren. Het bestuur heeft de taak deze activiteiten te ondersteunen, te stimuleren, te faciliteren en onderling af te stemmen.

De vereniging bestaat al lang en kent daardoor veel tradities. Dat is een sterke basis, maar maakt de vereniging kwetsbaar als vernieuwing uitblijft. Daarom wil het bestuur meer aandacht besteden aan vernieuwen, doorstromen, kennisoverdracht, ruimte geven aan nieuwe activiteiten en meer leden betrekken bij de activiteiten. Het is wenselijk in 2011 hiermee een begin te maken, zodat meer duidelijkheid ontstaat over de posities van de groepen en over wederzijdse verwachtingen. Het resultaat van dit proces kan worden vastgelegd in werkafspraken en in een gezamenlijke visie op de verdere ontwikkeling en hoofdlijnen voor de activiteiten.

Legaat

Naar het zich laat aanzien zal de vereniging een legaat ontvangen in de vorm van een substantieel geldbedrag. Het bestuur heeft voorstellen ontwikkeld hoe hiermee om te gaan als het bedrag voor de vereniging ter beschikking is gekomen. Van het bedrag zullen projecten kunnen worden gefinancierd. Om aanvragen voor besteding ervan in goede banen te leiden zijn criteria ontworpen en

is een procedure opgesteld. Daarnaast zijn uitgangspunten vastgesteld hoe de financiële middelen in de begroting en jaarrekening worden ondergebracht en beheerd. Dit is vastgelegd in een besteding- en beheerplan dat nog aan de algemene ledenvergadering zal worden voorgelegd. Omdat het thans nog niet duidelijk is wanneer wij over dit bedrag kunnen beschikken is hier in de begroting 2011 nog geen rekening meegehouden. De besteding van dit bedrag is alleen bedoeld voor bijzondere doeleinden.

Naar verwachting zullen in 2011 de eerste voorstellen voor besteding van een deel van de extra financiële middelen worden ingediend en gehonoreerd.

Financiën

Naast de bestuurlijke intenties blijven het beleid en de begroting voor 2011 gericht op het goed functioneren als vereniging en het goed voortzetten van de bestaande activiteiten. In deze begroting is dat uitgewerkt door de subgroepen en werkgroepen. Voor de begroting zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Evenwicht van inkomsten en uitgaven.
- De inkomsten uit de contributie zijn bestemd voor algemene verenigingsuitgaven, zoals De Korhaan, bestuurskosten, zaalhuur en organisatiekosten.
- Verschillende werkgroepen hebben eigen inkomsten en uitgaven, en een eigen werkkapitaal. Er is in principe geen of een kleine geldstroom naar of van de algemene middelen van de 'vereniging'. Dit is het geval voor de weekendexcursies, de Commissie Buitenland, de Subgroep Vogelherkenningscursus, de weidevogelbeschermingsgroep, de roofvogelwerkgroep en het ringstation.
- Soms genereren activiteiten inkomsten die wel in de algemene middelen worden opgenomen. Voorbeelden zijn de vergoeding voor het inventariseren van de Waterleidingplas en excursies voor Rabobank-leden.

Voor (grote) investeringen of uitgaven wordt geput uit de voorzieningen aangevuld met subsidies of middelen uit externe fondsen.

Beleid en begroting 2011 nader toelicht.

Toelichting: bij de hoofdgroepen staan het begrote bedrag in vette letters afgedrukt. De bedragen daaronder tussen haakjes zijn in voorkomende gevallen een uitsplitsing daarvan.

INKOMSTEN	15.500
Contributies	(13.000)
Giften Op basis van historische gegevens	(1.000)
Rente	(1.500)

ALGEMEEN en BESTUUR	-2.500,-
huisvestingskosten	(-1.500)

Deze post wordt gebruikt voor zaalhuur bij Westerheem (De Broedplaats), kosten van huishoudelijke dienst en inrichtingskosten.

bestuurskosten	(-500)
-----------------------	--------

Hieronder vallen o.a. de secretariaatskosten en de aansprakelijkheidsverzekering.

representatie	(-250)
----------------------	--------

Diverse kosten voor derden, zoals een bloemetje hier en daar, de kosten van de oorkondes e.d.

lidmaatschappen	(-250)
------------------------	--------

Onze vereniging onderhoudt ook contacten met andere organisaties, soms op basis van een ruilabonnement.

SG ALGEMENE ZAKEN	- 500
ledenadministratie	

Dit omvat o.a. de kosten van acceptgiro's, portokosten, olopende bankkosten en diversen

SG EXCURSIES	- 120
---------------------	--------------

Het organiseren van excursies is een wezenlijk deel van de activiteiten van onze Vogelwerkgroep. Deelnemen aan excursies biedt de leden de gelegenheid in groepsverband vogels waar te nemen in hun natuurlijke biotoop, zowel in het werkgebied van de vereniging als in andere delen van het land. Het leidt daarnaast bij leden tot verbreding en verdieping van de kennis van vogels. Het biedt leden ook een platform om kennis te maken met andere leden.

Er zijn drie typen excursies te weten:

- *Gewone excursies*: Zo mogelijk twee keer per maand een excursie van een halve of hele dag binnen of buiten het werkgebied van de Vogelwerkgroep.
- *Weekeindexcursies*: Zo mogelijk twee keer per jaar wordt er een excursieweekende georganiseerd in een gebied buiten ons eigen werkgebied.
- *Openbare excursies*: Ongeveer één tot drie keer per jaar wordt een openbare excursie georganiseerd, waarbij ook niet-leden worden uitgenodigd om deel te nemen. Deze openbare

excursies zijn vooral bedoeld om ook niet-leden kennis te laten maken met vogels kijken en de interesse hiervoor aan te wakkeren. Op deze wijze verwachten we ook de belangstelling voor lidmaatschap van onze Vogelwerkgroep te wekken.

Er wordt gestreefd naar een gevarieerd aanbod ten aanzien van wandel-, fiets- en auto-excursies en ten aanzien van de locaties binnen en buiten het werkgebied van onze Vogelwerkgroep. Voor het leiden van de excursies is uit het ledenbestand een groep excursie-leiders samengesteld. In onderling overleg worden door de groep excursieleiders, excursielocaties voorgedragen en excursieleiders voor de respectieve excursies vastgesteld. Dit leidt tot een voortschrijdend excursie-programma. Leden betalen contributie en mogen op grond daarvan deelnemen aan de gewone excursies. Als er kosten worden gemaakt voor gewone excursies, komen die ten laste van de algemene middelen van de vereniging. Ook de kosten die de excursiecoördinator maakt in verband met het functioneren van de subgroep en deelname aan het algemeen bestuur, komen ten laste van de verenigingskas.

De kosten van de weekeindexcursies worden gedekt door de inkomsten uit deelnemersbijdragen en komen niet ten laste van de algemene middelen van de vereniging. Het excursieprogramma wordt twee keer per jaar in bijeenkomsten van de subgroep excursies voorbereid waarbij het programma van de voorgaande periode wordt geëvalueerd. Het programma wordt vervolgens verspreid via De Korhaan, de website vwggooi.nl en het Vliegenvluggertje. Op het moment van het vaststellen van het beleid en begroting 2011 is het excursieprogramma 2011 gereed. Het voorjaarsweekeinde zal plaatsvinden in het Lauwersmeer en het najaarsweekend op het waddeneiland Terschelling. Naar verwachting zullen er weer om en nabij 20 excursies georganiseerd worden, waarvan enkele ook openbaar zullen zijn. Hiervoor wordt een persbericht uitgedaan naar de media.

Bijdrage voorjaarsweekend Lauwersmeer	(3.200)
Kosten voorjaarsweekend	(-3.200)
Bijdrage najaarsweekend Terschelling	(3.200)
Kosten najaarsweekend	(-3.200)
Overige kosten (vergadering, voorbereiding)	(-120)
Eventuele verschillen worden verrekend met het eigen werkkapitaal.	

COMMISSIE BUITENLAND 0

Om beginnende vogelaars op weg te helpen, het enthousiasme voor het vogelen te stimuleren, de kennis over minder vaak voorkomende soorten te verdiepen, de onderlinge contacten te verbeteren en de leden blijvend bij de Vogelwerkgroep te betrekken, wordt een of twee keer per jaar voor alle leden een meerdaagse, buitenlandse excursie georganiseerd. Sinds 2008 wordt ook in het najaar een meerdaagse midweek buitenlandexcursie georganiseerd, speciaal bedoeld om de senioren van onze vereniging blijvend bij de Vogelwerkgroep betrokken te houden.

Voor 2011 staan plannen op stapel voor een weekend-excursie in het voorjaar en misschien nog een in het najaar, evenals een excursie voor de senioren in het najaar. Ten tijde van het opmaken van deze tekst zijn de bestemmingen nog niet definitief vastgesteld.

Omdat de inkomsten en uitgaven van deze activiteiten met elkaar in evenwicht dienen te zijn, hoeft geen beroep te worden gedaan op de 'algemene middelen' en kunnen eventuele verschillen worden verrekend met het werkkapitaal van de Commissie Buitenland.

SG AVIFAUNA - 2.640

Beleid Coördinatieteam (-250)

De belangrijkste aandachtsgebieden voor de Subgroep Avifauna als geheel blijven:

- bekendheid avifaunawerk verhogen
- ondersteunen werkgroepen

Het beleid of beter actieagenda van het coördinatieteam is hierop gericht.

Samenstelling Coördinatieteam in 2011:

- Piet Spoorenberg (voorzitter, tevens lid bestuur)
- Jan Mooij
- Dirk Prop
- Wobbe Kijlstra

Vergroten bekendheid avifaunawerk

- in samenwerking met subgroep cursussen en andere subgroepen (nieuwe) leden interesseren voor activiteiten werkgroepen avifauna
- ondersteuning organisatie contactavonden werkgroepen
- ondersteuning werkgroepen bij informatie voor website

Ondersteunen werkgroepen

- begeleiding nieuwe werkgroepen en opstarten nieuwe activiteiten
- verwerken, rapporteren en publiceren van onderzoeksresultaten / rapporten

Algemeen

- organiseren twee jaarlijkse vergaderingen

Subgroep Avifauna
- uitwisseling informatie werkgroepen

De kosten bestaan uit het algemene kosten voor vergaderen en worden geschat op 250.- voor 2011.

Weidevogelbeschermingsgroep

Westelijk Eemgebied (0)

In onze behoeften wordt onder andere voorzien door de Landschapsbeheerorganisaties van Utrecht en Noord-Holland, zoals:

- 1.- markeerstokken
  - nestbeschermers
  - borden 'Vrijwillige weidevogelbescherming' voor aan de hekken van de te belopen percelen
  - veldboekjes, formulieren e.d.
  - instructieboekjes voor vrijwilligers
  - folders, voorlichtingsmateriaal e.d.
2. het verzorgen van cursussen voor aspirant-beschermers e.d.

Boeren, die vergoedingen ontvangen voor weidevogel-bescherming, zullen ons een redelijke kostenvergoeding geven; vanaf 2010 geldt een betere regeling voor de boeren. Er moet nog worden afgesproken op welke basis en hoe hoog de vergoeding aan ons zal zijn. We zien dit met vertrouwen tegemoet; het zal zeker onze kosten dekken.

Hierna volgt, wat als 'rechtvaardiging' van onze te maken uitgaven kan gelden:

Doelstelling algemeen: Een optimale weidevogel-bescherming in ons gebied

Leerervaring: Met ingang van 2010 zijn de vergoedingen aan de boeren op een andere leest geschoeid. Er is intensief onderhandeld met de betrokken boeren, organisaties en de overheden over de af te spreken maatregelen en de daarvoor te geven vergoedingen. Dit is een moeizaam proces geweest, met voor de boeren een redelijk goede afloop. Gert Bieshaar was hierbij betrokken namens de weidevogelbeschermers. Onze boeren doen mee en er is een flink aantal, dat ook nog wil meedoen. We weten nog niet in hoeverre er in dit verband een extra beroep op ons zal worden gedaan. Goede beschermers kunnen we altijd gebruiken.

Doelstelling voor de komende periode: Verder verbeteren van de relatie met de boeren. Ze spreken ons nog wel eens aan op zaken waarop we geen invloed hebben. Blijven werken aan begeleiding van 'perspectiefbiedende' vrijwilligers door ze mee te laten lopen met de 'goeien'.

Middelen: er is maar een beperkt aantal vrijwilligers, dat verantwoordelijkheid wil dragen voor een stukje organisatie / administratie. Veel komt dus neer op de twee coördinatoren. In 2009 zijn we begonnen met het betrekken van

vrijwilligers bij deze zaken. Dit werpt zijn vruchten af en we zullen trachten hier uitbreiding aan te geven..

Zwaluwenonderzoek (-490)

De lang lopende monitoring projecten van de Huiszwaluwen en Oeverzwaluwen worden gecontinueerd. De resultaten worden in De Korhaan gepubliceerd en doorgestuurd naar SOVON.

Door Vogelbescherming Nederland en SOVON wordt 2011 uitgeroepen tot het jaar van de Boerenzwaluw. De opzet daarvan is o.a. om tot een goed inzicht te komen van het aantal Boerenzwaluwen dat in Nederland broedt. De werkgroep zal hieraan meewerken.

Ook zal een artikel worden geschreven over het project 'Boerenzwaluwen onder de brug' voor het thema-nummer over Boerenzwaluwen van het Vogeljaar.

Wanneer er nog belangstelling is voor onderzoek naar het voorkomen van Gierzwaluwen zal hieraan aandacht worden geschonken.

De bescherming van de Huiszwaluw zal worden voortgezet door de Zwaluwkring Huizen. Er wordt ingezet op de plaatsing van nog enkele zwaluwtillen in Huizen. In andere gemeenten bestaat hiervoor geen animo bij de leden. Het verschijnen van oeverzwaluwen-kolonies zal om opmerksaamheid blijven vragen om verstoring en verdwijning door werkzaamheden te voorkomen. Ook zal getracht worden plekken te behouden waar Gierzwaluwen nestelen. Goed overleg met de betrokkenen is het eerste uitgangspunt.

Voorlichting en zo mogelijk hulp door verschaffing van kunstmatige nestgelegenheden zullen voor alle zwaluwen worden voortgezet. Dit geldt ook voor de Gierzwaluwen ondanks de teleurstellende resultaten van de toezeggingen van woningbouworganisaties. Het onderhoud van en aanleg broedwanden voor Oeverzwaluwen is ook in 2011 een belangrijk aandachtspunt.

Broedvogelinventarisatie (0)

Doelstellingen:

- Het uitvoeren van broedvogelinventarisaties in het werkgebied van de Vogelwerkgroep om inzicht te krijgen in populatieveranderingen. De inventarisatie kan worden uitgevoerd naar aanleiding van een verzoek van een terreinbeheerder of op eigen initiatief van de werkgroepleden.
- Het verstrekken van adviezen aan terreinbeheerders naar aanleiding van de resultaten van de inventarisaties.
- Het meedoen met landelijke of provinciale atlastellingen.
- Het verbreden van de kennis van broedvogels en

inventarisatiemethodes bij de leden

- Het onderhouden van contacten met instanties die actief zijn op het gebied van broedvogels, zoals SOVON.
- Het maken van rapportages van de broedvogelinventarisatie.
- Het inzetten van nieuwe technieken bij uitvoering en uitwerking van de inventarisaties.
- Het vormen van een platform waar leden en niet leden terecht kunnen bij vragen over broedvogels.

Concreet betekent dit voor het beleid in het komende jaar:

- Het inventariseren van minimaal twee gebieden per seizoen.
- Het uitbreiden van de groep ervaren tellers die in staat zijn om onervaren tellers te begeleiden.
- Het blijven onderhouden van de contacten met Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Goois Natuurreservaat, Waternet en SOVON.
- Jaarlijkse rapportage .
- Jaarlijkse bijeenkomst voor alle deelnemers aan de inventarisaties en geïnteresseerden.

Begroting:

De inkomsten en kosten zijn afhankelijk van de gebieden die we gaan inventariseren. Omdat nog niet bekend is welke dit zullen zijn, is de begroting onder voorbehoud.

De kosten voor de tellingen en internetgebruik (www.broedvogelkartering.nl) worden in principe gedragen door de deelnemers, met enkele uitzonderingen die hieronder worden genoemd. Rapporten van inventarisaties worden in principe bekostigd door de aanvragende instantie. Als de inventarisatie op initiatief van de leden zelf gebeurt zullen de kosten worden gedeclareerd.

Indien in 2011, net als de vorige jaren, ook voor Waternet de Waterleidingplas wordt geteld, staan daar inkomsten in de vorm van een onkostenvergoeding tegenover van 1.500,- van Waternet. Vanwege de vele autokilometers ontvangen de tellers hieruit een vergoeding voor reiskosten. Samen met kosten voor papier, inkt, vergaderingen e.d. komen de totale onkosten voor de inventarisatie t.b.v. Waternet uit op ongeveer 1.100,-. Samenvattend bedragen de kosten 1.100 - 1.350. De inkomsten bedragen 1.500,-. Rekening houdend met een post onvoorzien van 150,- vallen de kosten en inkomsten per saldo tegen elkaar weg. Een eventueel positief saldo komt ten bate van de verenigingskas.

Roofvogelwerkgroep (-0)

Roofvogels zijn uitmuntende graadmeters van de

leefomgeving. Aan de top van de voedselpiramide krijgen ze alles wat op lagere trofische niveaus gebeurt in geaccumuleerde vorm voor hun kiezen. Klimaat, weer, veranderingen in habitat, voedselaanbod, nestelgelegenheid, mate van menselijke aanwezigheid, allemaal zaken die via roofvogels zijn te meten.

Niet voor niets figureren roofvogels prominent in Natura-2000 gebieden, de Vogelrichtlijn en gedragscodes.

Om betrouwbare informatie van roofvogels te verzamelen is veel ervaring en kennis nodig. Zelfs het verzamelen van basale parameters, zoals onderstaande, vergt vele honderden uren veldwerk per seizoen, nog afgezien van een even groot aantal uren achter het bureau.

Door de gegevens in een landelijke database in te brengen (Werkgroep Roofvogels Nederland, SOVON Vogelonderzoek Nederland), krijgt het materiaal een meerwaarde die ijking van lokale gegevens ten opzichte van landelijke mogelijk maakt. De jaarlijkse rapportage, in elk eerste nummer van De Takkeling - het tijdschrift van de Werkgroep Roofvogels Nederland - staat borg voor toetsing en een snel overzicht van het afgelopen seizoen (tevens voorspellende waarde voor het aanstaande seizoen).

In Het Gooi/Utrecht is het onderzoek beperkt tot inzameling van basale parameters, waarmee het lokale reilen en zeilen van roofvogels goed kan worden gevolgd, namelijk:

1. Het tegengaan van roofvogelvervolgling en verstoring van roofvogelnesten.
2. Het geven van voorlichting over roofvogels en hun plaats en functie in de natuur.
3. Het verrichten van onderzoek met als doel inzicht te krijgen in de ecologie van de roofvogels, evenals het verkrijgen van inzicht in de populaties van de verschillende soorten roofvogels in haar werkgebied.
  - 3.1 Het inventariseren van alle paren van de verschillende soorten roofvogels in haar werkgebied.
  - 3.2 Het lokaliseren van hun nesten en het volgen van het broedproces en vaststellen van het broedsucces.
  - 3.3 Het vaststellen van de legselgrootte en het meten van de eieren om het volume te kunnen berekenen. Het aantal eieren en het eivolume zijn o.a. indicaties voor broedsucces en conditie van de oudervogels.
  - 3.4 Door middel van het wegen, meten en ringen van de jongen inzicht verkrijgen in de conditie, overlevingskansen en verspreiding van jongen na het uitvliegen. Een meting van de jongen in de kleine jongenfase geeft inzicht in het broedsucces in die fase en in de

conditie van de jongen op dat moment. De metingen maken het mogelijk de groei van de jongen en de verliezen in de kleine jongenfase in beeld te brengen.

- 3.5 Het verrichten van voedselonderzoek met als doel relaties tussen voedselaanbod en broedsucces vast te stellen.
- 3.6 Door middel van observaties verkrijgen van inzicht in de vraag of er bij roofvogels sprake is van aanleren van nieuwe gedragingen van oudervogels aan hun jongen.

Ten aanzien van onderzoek geldt dat we het boomvalk-onderzoek willen intensiveren. We willen o.a. camera's plaatsen (met opname apparatuur) bij nesten om zo te kunnen achterhalen door wie de nesten worden gepredeerd. Kosten hiervoor worden momenteel geraamd.

Daarnaast zijn we van plan deze winter/dit voorjaar een cursus roofvogelinventarisatie te geven. Deze cursus is bedoeld voor mensen die daadwerkelijk willen (gaan proberen) roofvogels en hun nesten te inventariseren.

De cursus zal naar alle waarschijnlijkheid bestaan uit vier avonden en één of twee excursies en zal (waarschijnlijk) gegeven worden in het eerste kwartaal van 2011.

De deelnemers betalen zelf een bijdrage aan de kosten van de cursus. Wie mee doet verplicht zich ook om tenminste één jaar daadwerkelijk een gebied te inventariseren.

Verder zullen we komende tijd ons buigen over de klimuitrustingen om na te gaan wat we moeten aanschaffen. Deze investering wordt betaald uit de toekenning van de eerste prijs van € 920.- die we hebben ontvangen in het kader van de Zomergroetloop.

IJsvogelwerkgroep Gooi en Vechtstreek (0)

Het in stand houden en de monitoring van de bestaande ijsvogelwanden zal de hoofdtak zijn, maar incidenteel zullen nog nieuwe wanden worden gerealiseerd. Mogelijk dat nieuwe vrijwilligers worden betrokken bij het onderzoek. In 2011 zal het per boot onderzoek doen naar IJsvogels op de Vechtplassen worden voortgezet, evenals de verkoop van de in 2008 gemaakte instructie- dvd over ijsvogelwanden. Diverse particulieren en instanties zullen weer van resultaten en advies worden voorzien. Promotie van het ijsvogelproject via het houden van lezingen in Nederland wordt voortgezet.

De plannen hebben in 2011 geen financiële consequenties voor de Vogelwerkgroep

Werkgroep Nestkasten (-500)

Een deel van het beleid van het Goois Nestkast Onderzoek is het onderhouden, het vernieuwen en het uitbreiden van het nestkastenbestand.

In het afgelopen seizoen zijn er nog wat nieuwe nestkasten gestolen; deze zullen vernieuwd en meer verdekt opgehangen moeten worden.

Nestkast met eieren van de Bonte Vliegenvanger
Foto: Ronald Beskers

Er hangen her en der nog een paar oude kasten; een aantal hiervan zal vernieuwd worden. Het plan is om nieuwe nestkasten op te hangen op Crailo-2 en in de Oude Haven van Hilversum. Er staan nog vier bosuil-kasten in bestelling. In totaal gaat het om 100 gewone nestkasten en vier bosuilkasten.

Doordat we dit broedseizoen erg veel last hadden van predatie gaan we korfjes maken; om te beginnen ongeveer 100 stuks

Om dit alles te verwezenlijken hebben we materiaal nodig. Het is moeilijk om nu te zeggen hoeveel nestkasten nog gemaakt kunnen worden met het nog in voorraad zijnde hout. Het is niet de bedoeling om het nestkastenbestand nog verder uit te breiden want 1600 nestkasten hebben ook hun onderhoud nodig. Zo zal nog één keer een kleine hoeveelheid hout aangeschaft moeten worden; deels om het programma af te maken en deels om in voorraad te houden voor reparaties.

De begroting hiervoor is 500.-.

Werkgroep Eempoldertelling (-1.000)

De doelstelling van de Eempoldertellingen is:

- Monitoring van alle vogels in de westelijke Eempolders door middel van veertiendaagse tellingen vanaf de openbare wegen.
- Redelijk goede vogelaars de gelegenheid te geven meer ervaring op te doen in het doen van tellingen.
- Regelmatige rapportage van de resultaten van de tellingen.

Concreet betekent dit voor het beleid:

- Voortzetten van de tellingen op de tot nu toe gebruikelijke manier. Essentieel voor deze telling

is dat de resultaten vergelijkbaar zijn met die van de vorige jaren. Daarom kunnen er geen belangrijke veranderingen in aangebracht worden.

- De resultaten in bredere kring verspreiden, bij voorbeeld door artikelen in De Korhaan.
- Werving van nieuwe tellers. Het aantal is voldoende, maar met meer tellers wordt het schema wat ruimer.

Alle kosten voor de tellingen worden gedragen door de deelnemers. De organisatie heeft daarom geen begroting.

In april 2011 zal de 1000^e integrale Eempoldertelling plaatsvinden en daarom is er een bedrag van 1.000.- gereserveerd. Met dit bedrag kan er dan op een speciale en een feestelijke wijze aandacht aan deze mijlpaal geschonken worden. Er zijn hiervoor echter nog geen concrete ideeën r.

Tuinvogelonderzoek (-200)

Het beleid van het Tuinvogelonderzoek, dat al vele jaren loopt, is er op gericht om na te gaan in hoeverre er in de loop der jaren veranderingen optreden in de vogel-bevolking van onze tuinen. Het aantal vrijwilligers - leden van de vereniging - is in de loop der jaren fors afgenomen. In 2011 zal een actie worden opgezet om het aantal deelnemers te verhogen. Voorts zal onderzocht worden, in samenwerking met een aantal professionals binnen onze vereniging, of de huidige rapportage op een aantal aspecten kan worden aangevuld.

Ringonderzoek Vogelringstation Het Gooi (-200)

Het beleid voor 2011 blijft ongewijzigd. De inkomsten bestaan uit bijdragen van de deelnemers, subsidies en een bijdrage van de Vogelwerkgroep. De uitgaven bestaan uit ringen en mistnetten met bijbehorende materialen.

SG COMMUNICATIE - 9.000

De Subgroep Communicatie is gericht op het onderhouden van de contacten tussen de leden en het verstrekken van informatie aan de leden en aan derden zoals de overheid en het 'publiek'. Dit gebeurt via het verenigingstijdschrift 'De Korhaan', ledenavonden en contactavonden, de interne nieuwsbrief 'Vliegensvluggertje', de website, de promotieshop, folders en het onderhouden van contacten met de pers.

De plannen voor 2011 zijn:

- De ledenavonden en contactavonden worden op de huidige voet voortgezet. Er is uitgegaan van negen lezingen. De ledenavonden zijn gericht op onderhoudende presentaties over vogels in binnen- en buitenland. In de begroting is extra ruimte opgenomen voor het organiseren van een

bijzondere avond met een professionele spreker (± 200.-).

- De verenigingsruimte De Broedplaats wordt gebruikt voor vergaderingen, werkgroepbijeenkomsten (Subgroep Avifauna) en contactavonden. De kosten voor deze ruimte zijn opgenomen bij Algemeen en Bestuur. De vijf contactavonden zijn meer gericht op informatie en onderlinge discussie, en worden in overleg met de Subgroep Avifauna ingevuld.
- De begroting voor De Korhaan is gericht op vijf nummers en een gelijkblijvend kostenniveau. De oplage wordt in 2011 verhoogd van 700 naar 750 exemplaren (+ 500). De omslagen zijn begin 2010 voor twee jaar bijgedrukt. Er zijn door de financiële crisis ook in 2010 geen inkomsten uit advertenties te verwachten. De redactie bestaat uit een goed ingewerkt team.
- Indien haalbaar worden de welkomstbrochure voor nieuwe leden en de folder van de Vogelwerkgroep in 2011 vernieuwd.
- De website wordt actief gebruikt door de verschillende werkgroepen binnen de vereniging en een goede presentatie naar buiten. De mogelijkheden voor het invoeren van waarnemingen en broedvogelgegevens op kaartjes worden steeds meer gebruikt.
- De promotieshop wordt ingezet bij de interne ledenavonden (lezingen) en bij externe activiteiten. De verkoop van artikelen is niet de eerste prioriteit. De nadruk ligt op promotie van vogelbescherming en de Vogelwerkgroep.
- Aan de interne nieuwsbrief zijn geen extra kosten verbonden.

In 2011 willen we - voor zover haalbaar - meer aandacht gaan besteden aan de externe communicatie. Het gaat daarbij om het presenteren van de vereniging naar buiten, het uitdragen van de doelstelling en het geven van voorlichting. De redactie van De Korhaan wil daarbij ondersteuning verlenen.

Ledenavonden	(-1.600)
Tijdschrift De Korhaan	(-7.000)
Website	(-150)
Algemene kosten	(-250)

SG VOGELHERKENNINGSCURSUS 0

Op een ontspannen manier de volwassen cursisten (zowel leden als niet-leden) laten kennismaken met basale kennis van vogels. Tevens verder uitbouwen van al aanwezige kennis. De opzet is zo dat we de mensen nieuwsgierig maken en ook verwonderd willen laten staan over wat je allemaal nog kan leren van en in de natuur. De inhoudelijkheid van de cursus up to date houden door feedback met de cursisten zelf d.m.v. gesprekjes.

Er zijn twee cursusperioden: in het voorjaar en in het najaar. Per periode nemen ongeveer 50 cursisten deel aan de cursus. Een cursusperiode omvat zes lesavonden en vier excursies. Verder proberen we de cursus zowel inhoudelijk als ook presentatietechnisch doorlopend te vernieuwen om deze op een eigentijdse manier aantrekkelijk te houden. Gebleken is dat de opzet van deze cursus een groot succes is, want voor zowel de voor- als de najaarscursus is een wachtlijst.

De financiële middelen worden opgebracht door de cursisten zelf en overschotten worden gereserveerd voor eventuele grotere aanschaffingen.

In 2011 zal er aan cursisten die nog geen lid zijn van de vereniging een gratis lidmaatschap voor één jaar worden aangeboden. Hiermee wordt de toegankelijkheid naar andere activiteiten van de vereniging gestimuleerd. De werkelijke kosten hiervan zijn uiterst gering en bestaan feitelijk uit alleen extra drukkosten voor De Korhaan.

Deelnemersbijdrage	(3.240)
Kosten	(-2.200)
Onvoorzien	(-500)
Eventuele verschillen worden verrekend met het eigen werkkapitaal.	

SAMENVATTING

BEGROTING				
Omschrijving	2011		2010	
	inkomsten	uitgaven	inkomsten	uitgaven
Contributies	13.000		12.850	
Giften	1.000		1.000	
Rente	1.500		1.000	
Algemeen en bestuur		2.500		3.300
SG Algemene zaken		500		450
SG Excursies				120
Commissie buitenland				
SG Avifauna				
- Algemene activiteiten		250		500
- Weidevogelbescherming	1.300	1.300		
- Zwaluwenonderzoek		490		365
- Zwaluwentil		0		
- Broedvogelinventarisatie	1.500	1.500	400	
- Roofvogelwerkgroep	1.000	1.000		200
- IJsvogels		0		0
- Tuinvogelonderzoek		200		200
- Vogelringstation		200		200
- Eempoldertelling		1.000		
- Nestkasten		500		500
SG Communicatie		9.000		11.100
SG Cursussen		100		
- Volwassenen				
Subtotaal	19.300	18.540	15.250	16.935
Positief saldo		760		
Negatief saldo			1.685	
Totaal	19.300	19.300	16.935	16.935

wk = werkkapitaal

Een aantal sub-/werkgroepen heeft een zogenaamd werkkapitaal. Positieve c.q. negatieve resultaten worden verrekend met dit werkkapitaal en zijn niet opgenomen in de begroting. Daarom zijn alleen de bedragen opgenomen die worden verrekend met de vermogenspositie van de vereniging.

Het bestuur stelt de ledenvergadering voor om:

- de contributie voor 2011 gelijk te houden.
- overschrijdingen van de begroting toe te staan, mits hieraan een unaniem besluit van het algemeen bestuur ten grondslag ligt. Op de eerstvolgende algemene ledenvergadering zal daar achteraf verantwoording over worden afgelegd.

Bestedings- en beheerplan Sluijters Vogelfonds

Doelstelling Vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken

De vereniging heeft tot doel het bestuderen en beschermen van in het wild levende vogels in haar werkgebied. Zij tracht dit doel te bereiken door:

- verzamelen en uitwisselen van waarnemingsgegevens;
- het houden van excursies;
- het houden van bijeenkomsten gewijd aan vogelstudie;
- het uitgeven van een verenigingsorgaan;
- het bevorderen van de uitbreiding van de nestgelegenheid;
- het zoveel mogelijk afwenden van gevaren die de in het wild levende vogels bedreigen;
- het bevorderen dat van overheidswege de noodzakelijke maatregelen worden getroffen ter veiligstelling van de belangrijkste vogelgebieden;
- er op toe te zien dat in het kader van ruimtelijke plannen of maatregelen het belang van het behoud en de ontwikkeling van de vogelstand voldoende wordt onderkend;
- het streven naar doelmatige samenwerking met organisaties die zich bewegen op het gebied van vogelstudie, vogelbescherming, natuur- en landschapsbehoud en milieubeheer;
- de vogelbeschermingsgedachte en de vogelstudie te propageren en stimuleren.

Sluijters Vogelfonds

Bij nalatenschap heeft de Vogelwerkgroep een groot bedrag ontvangen. Het bedrag is binnen de Vogelwerkgroep ondergebracht in een speciaal fonds. Het geld wordt besteed aan activiteiten en projecten die passen binnen de uitgangspunten en criteria in onderstaand bestedingsplan.

Bestedingsplan

In dit bestedingsplan worden de uitgangspunten uitgewerkt voor de bestedingen uit het fonds. Hierbij is er van uitgegaan dat projecten die worden gefinancierd uit het fonds, een zekere meerwaarde moeten opleveren ten opzichte van de gangbare activiteiten. Hieronder wordt uitgewerkt welke categorieën projecten in aanmerking komen, aan welke criteria ze dienen te voldoen, hoe ze worden getoetst en hoe de besluitvorming plaatsvindt.

Algemeen

1. De Vogelwerkgroep stelt jaarlijks een bedrag voor projecten beschikbaar ter hoogte van 10% van de omvang van het Sluijters Vogelfonds van dat moment. Worden in enig jaar de beschikbare middelen niet volledig gebruikt, dan worden deze middelen beschikbaar gehouden voor het financieren van projecten in volgende jaren
2. Alleen projecten die passen binnen de statutaire doelstellingen en zich richten op het werkgebied van de Vogelwerkgroep komen voor financiering in aanmerking
3. Het Algemeen Bestuur doet een voordracht van projecten aan de Algemene ledenvergadering.
4. In de Algemene Ledenvergadering van de Vogelwerkgroep (voorjaars- en najaarsvergadering) vindt besluitvorming over de te honoreren projecten plaats. Een voorstel tot wijziging van het in een jaar beschikbaar te stellen bedrag heeft tevens de instemming van de ALV nodig.
5. De Algemene Ledenvergadering van de Vogelwerkgroep wordt verzocht het Algemeen Bestuur te machtigen het niet bestemde deel van het jaarlijks beschikbare bedrag te kunnen toekennen aan projecten die na de ALV worden ingediend, mits dit plaatsvindt in overleg met de adviescommissie (zie artikel 8) en er urgentie bestaat snel tot besluitvorming te komen. Hierover wordt in de eerstvolgende ALV verantwoording afgelegd.

Beoordelingscriteria projecten

6. De projecten worden onderverdeeld in de volgende categorieën:
  - a. biotoopverbetering voor vogels;
  - b. beleving door vogelaars;
  - c. innovatie en onderzoek;
  - d. communicatie en draagvlak.

7. Criteria waaraan projecten getoetst worden:
- a. passend binnen strategie en beleid van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken;
  - b. draagt bij aan duurzaam behoud van de stand van in het wild levende vogels;
  - c. aantoonbare noodzaak en behoefte;
  - d. geen onderdeel van reguliere activiteiten en/of exploitatie;
  - e. zo hoog mogelijk rendement (inspanning versus resultaat);
  - f. positief uitstralingseffect op maatschappelijke aandacht voor in het wild levende vogels;
  - g. positief uitstralingseffect op het werk van de Vogelwerkgroep;
  - h. duurzame instandhouding, onderhoud en beheer van het project is gegarandeerd (waar van toepassing)
  - i. projecten die co-financiering kennen hebben een pre.

Adviescommissie Sluifjters Vogelfonds

8. De Algemene Ledenvergadering stelt een adviescommissie Sluifjters Vogelfonds in
9. De taken van de adviescommissie zijn:
- a. Ondersteuning geven bij indiening/opstelling projectvoorstellen
  - b. Ontvangst projectvoorstellen
  - c. Advies uitbrengen aan het Algemeen bestuur (op basis van de criteria) welke projecten gehonoreerd kunnen worden
10. De adviescommissie bestaat uit 3 of 5 leden van de vogelwerkgroep waarvan tenminste 1 lid is van het algemeen bestuur
11. De zittingstermijn van de leden is 2 jaar, Een lid is eenmaal terstond herbenoembaar.
12. Leden van de adviescommissie worden (op voordracht van het Algemeen Bestuur) benoemd in de Algemene Ledenvergadering.

Algemeen Bestuur en Algemene Ledenvergadering

Het Algemeen Bestuur werkt op basis van het advies van de adviescommissie in een voorstel de te honoreren projecten uit.

13. Het beargumenteerde voorstel wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Ledenvergadering van de Vogelwerkgroep (in zowel voor- als najaarsvergadering kan een voorstel worden voorgelegd).
14. Voor wat betreft de besluitvorming in de Algemene Ledenvergadering gelden de bepalingen uit de statuten en huishoudelijk reglement.

Evaluatie

15. Telkens na 2 jaar wordt het Bestedingsplan geëvalueerd; voor het eerst in 2012. Het Algemeen Bestuur neemt hiertoe het initiatief.
16. De evaluatie kan leiden tot een door de Algemene ledenvergadering goed te keuren bijstelling in het Bestedingsplan.

Beheerplan Sluifjters Vogelfonds

Het doel van de erflater en transparantie naar de leden en maximale betrokkenheid in het beleid via de Algemene Ledenvergadering wordt bereikt door het beheer van het financiële gedeelte van het Sluifjters Vogelfonds volledig te verantwoorden binnen de financiële administratie van de vereniging Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.

ANBI regeling

Onze vereniging is door de fiscus aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Het eigen vermogen van een ANBI moet beperkt blijven. Een ANBI mag niet meer vermogen aanhouden dan redelijkerwijs nodig is voor het werk voor het doel van de ANBI. Dit heet het 'bestedingscriterium'. Met het bestedingscriterium beoogt de fiscus niet-redelijke vermogensvorming (oppotten van vermogen) te voorkomen.

De Vereniging Fondsenwervende Instellingen (VFI), de brancheorganisatie van erkende goede doelen, heeft de Richtlijn Reserves Goede Doelen vastgesteld. Deze richtlijn geeft aan hoe goede doelen dienen om te gaan met gelden die zij reserveren. Het aanhouden of opbouwen van reserves is dan ook slechts in een beperkt aantal gevallen toegestaan. De vorming en het verloop van dergelijke fondsen en reserves dienen te worden toegelicht in de jaarrekening.

Financiële verantwoording

Begroting: In het bestedingsplan wordt voorgesteld om jaarlijks 10% van de omvang van het fonds op dat moment beschikbaar te stellen voor projecten. Daarom zal dat worden opgenomen onder de noemer 'Projecten Sluifjters Vogelfonds'. Wanneer grotere projecten op dat moment bekend zijn, worden deze eveneens benoemd.

Jaarrekening: De omvang van het fonds zal onder 'Bestemmingsfonds' en niet als algemene reserve worden verantwoord, waarbij het financiële verloop (ontvangst rente en uitgevoerde bestedingen) zal worden gespecificeerd.

Beheer van de gelden

Om maximaal rendement te verkrijgen wordt:

- 10% van het fonds op een direct opvraagbare spaarrekening geplaatst;
- 40% van het fonds op een spaarrekening met een hogere rente geplaatst, waarbij er toch de mogelijkheid bestaat van opname (eventueel met rentekorting);
- 40% van het fonds op een spaarrekening met een langere looptijd van vijf jaar.

Afhankelijk van de ingediende projecten kan deze verdeling door het bestuur worden gewijzigd.

In het kader van het voorzichtigheidsprincipe wordt, afhankelijk van de hoogte van het bedrag dat wij ontvangen uit hoofde van de nalatenschap, voorgesteld deze gelden onder te brengen bij twee verschillende gerenommeerde Nederlandse bankinstellingen.

11 oktober 2010

Winterkoninkjes

Foto: Roelof Molenaar

Programma

De lezingen worden gehouden in de Bethlehemkerk, Loosdrechtseweg 263, 1215 JV Hilversum

Woensdag 10 november: 20.00 uur. **Contactavond over onze broedvogelinventarisaties in Westerheem**, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum (recreatiezaal 1^e verdieping).

Dirk Prop, Piet Spoorenberg en anderen tonen de resultaten van de broedvogelinventarisaties in 2010 van o.a. de Ankeveensche Plassen, de Waterleidingplas en de heidevogels. Dirk zal ook de ervaringen met het geautomatiseerd uitwerken van de inventarisatiegegevens via www.broedvogelkartering.nl demonstreren. Deze avond is een must voor de deelnemers aan de inventarisaties, maar ook interessant voor de niet-deelnemers.

Zaterdag 13 november: Autodagexcursie naar het **eiland Tiengemeten in het Haringvliet** o.l.v.

Dick Jonkers en Poul Hulzink. Verzamelen om 8.00 u NS-station Bussum-Zuid bij het stationsgebouw waarna we om 10.00 uur de veerpont nemen naar Tiengemeten. Op het eiland gaan we wandelen. Landbouw heeft er plaatsgemaakt voor water en plas-dras en ruimte voor vogels. We zullen een keur aan watervogels, steltlopers, roofvogels zien die op het kort geleden ingerichte eiland verblijven. Uiterlijk 16.00 uur nemen we de boot terug; eind van de middag zijn we weer terug bij Bussum-Zuid.

Donderdag 25 november: 20.00 uur. Algemene Ledenvergadering en na de pauze een lezing over Vogels van Costa Rica door Wim le Clercq.

De agenda voor de ALV staat elders in deze Korhaan. Na de pauze vertelt ons lid Wim le Clercq over zijn reis naar Costa Rica en vertoont hij zijn prachtige foto's van vogels en andere dieren in dit fascinerende land.

27 november: Landelijke SOVONdag in Nijmegen. Kijk op de site van SOVON voor meer informatie.

Zondag 28 november: Wandeling **Waterleidingplas** o.l.v. Piet Spoorenberg en Arnold Top. Vertrek om 9.00 u vanaf ingang waterleidinggebied van Waternet aan de Bloklaan te Loenen a/d Vecht (vanuit Oud-Loosdrecht net na Fort Spion. De excursie duurt tot ongeveer 14.00 uur en is gericht op watervogels.

11 december: Noord-Hollandse Natuurdag in Amsterdam. Op deze dag wordt de Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2010 gepresenteerd.

Maandag 27 december: Rondje **Oostvaardersplassen** o.l.v. Wouter Rohde, Michel Vlaanderen en Antje van Slooten. Vertrek om 9.00 uur vanaf parkeerterrein NS-station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). We gaan naar het uitkijkpunt Jan van den Bospad. Dan verder naar de uitkijpunten langs de Oostvaardersdijk en sluiten af met een fijne wandeling in het bos bij kijkhut 'de Zearend'. We zijn uiterlijk 15.00 uur terug.

2011

Woensdag 12 januari: 20.00 uur. **Contactavond voor nieuwe leden en Nieuwjaarsbijeenkomst in Westerheem**, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum (recreatiezaal 1^e verdieping). Voor deze avond worden speciaal de nieuwe leden uitgenodigd. Vertegenwoordigers van de subgroepen van de VWG vertellen over hun activiteiten en wie dat wil kan gaan meedoen. Vorig jaar was dit een boeiende, leuke verenigingsbijeenkomst, waarop goed kon worden bijgepraat.

Woensdag 19 januari: 19.30 ! uur. Avifauna-overleg in Westerheem, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum (recreatiezaal 1^e verdieping). De onderzoekskoördinatoren bespreken de voortgang en de plannen voor het komende jaar. Geïnteresseerden zijn van harte welkom.

Zaterdag 8 januari: Auto dagexcursie naar **Zeeland** o.l.v. Hugo Weenen, Adri Vermeule en Wouter Rohde. Vertrek om 9.00 uur vanaf parkeerterrein NS-station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw). Bekende natuurgebieden zoals de Koudekerkse Inlaag en Plan Tureluur worden bezocht, waar diverse soorten roofvogels, steltlopers, eenden en ganzen te zien zullen zijn.

Zondag 23 januari: Wandelexcursie over de **Pier van Huizen** met zicht op de **vooroever en eilandjes in het Gooimeer** o.l.v. Han Westendorp en Bertus van den Brink. Verzamelen op het parkeerterrein bij de Haven van Huizen en de pier om 9.00 uur. Omstreeks 12.00 uur zijn we weer terug. Diverse eenden en fuutachtigen zullen zijn te zien.

Donderdag 27 januari: 20.00 uur. **Lezing over Stadsvogels door Jip Louwe Kooijmans.** Jip Louwe Kooijmans heeft verschillende boeken geschreven over stadsvogels en is medewerker van Vogelbescherming. Hij vertelt over zijn ervaringen en we zullen ook de stadsvogels in ons werkgebied bespreken.

Zaterdag 5 februari: Auto excursie **weidegebied Arkemheen** tussen Bunschoten-Spakenburg en Nijkerk, o.l.v. Hugo Weenen en Michel Vlaanderen. Vertrek om 10.00 uur vanaf parkeerterrein station Bussum-Zuid (bij het stationsgebouw).

Woensdag 9 februari: 20.00 uur. **Contactavond: onderwerp wordt nog bekend gemaakt** In **Westerheem**, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum (recreatiezaal 1^e verdieping).

Zondag 14 februari: Autodagexcursie **Gaasterland** (Friesland) o.l.v. Wouter Rohde. Op zoek naar de Rietganzen in Friesland. Vertrek om 7.00 uur Station Bussum Zuid.

Donderdag 24 februari: 20.00 uur. **Zeiss-Vogelkijkavond met Nico de Haan (ook voor niet-leden)** De bekende vogelkenner en presentator Nico de Haan geeft een powerpoint-presentatie: Truckje, list, liefde en bedrog in Vogelland. Daarna is er een korte vogelquiz, waarmee je een Zeiss-verrekijker kunt winnen. Zeiss en Technolyte sponsoren de avond en presenteren hun producten. Na de pauze is er een video over roofvogels met live commentaar van Nico. De avond wordt afgesloten met het bekend maken van de prijswinnaar. **Niet-leden** zijn van harte welkom na aanmelding vooraf bij communicatie@vwggooi.nl of VWG, Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

Zondag 27 februari: Auto excursie naar het **Landje van Geijssel en de Ouderkerkerplas** bij Amsterdam Zuidoost o.l.v. Antje van Slooten.

Zondag 13 maart: Ochtendwandeling **bos- en heidegebied De Stulp** in Lage Vuursche o.l.v. Arnold Top. Vertrek om 7.30 uur vanaf dagrecreatieterrein Drakensteijn, komend vanaf Hilversum net voor Lage Vuursche naar links.

Zaterdag 26 maart: Ochtend wandeling **moerasgebied Ankeveen** over het Bergse Pad en de Dammerkade o.l.v. Frank van de Weijer. Starttijd 6.00 uur bij de parkeerplaatsen aan het Stichts End tegenover het begin van het Bergse Pad in Ankeveen. Een lange ochtendwandeling die deels door nat terrein gaat. Neem laarzen of hoge, waterdichte wandelschoenen en eventueel regenkleding mee. Er wordt gelet op vroege vogelzang en ongetwijfeld komen we watervogels tegen.

Zondag 10 april: Ochtend wandelexcursie **Landgoed Zonnestraal** bij Hilversum o.l.v. Wouter Rohde met assistentie van Michel Vlaanderen. Thema: de herkenning van de zang van bosvogels. Vertrek om 6.30 uur vanaf de Weg over Zonnestraal, verzamelen bij bocht in de weg. Vogelen met je oren: wat klinkt als roestige fietspomp of als een wekkertje? En als je tikkende steentjes hoort, klinken ze dan nat of droog? Een excursie voor wie een begin wil maken met het herkennen van zangvogels. Sta vroeg op en leer de ezelsbruggetjes!

Zaterdag 16 april: Ochtend auto excursie naar het **veenweidegebied Waterland-Oost** o.l.v. Antje van Slooten. Weidevogels zoals grutto, tureluur, Kievit en diverse eenden staan centraal.

Maandag 25 april (2^e Paasdag): Auto excursie naar de **Flevopolders** o.l.v. Wouter Rohde met assistentie van Michel Vlaanderen. Vertrek om 7.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid. We gaan naar de Lepelaarsplassen en het Jan van den Bospad bij de Oostvaardersplassen. Dan verder naar de uitkijkpunten langs de IJsselmeerdijk, langs kijkhut de Grauwe Gans naar de Praambult. Gaan we vliegende deur zien? We zijn uiterlijk 15.00 uur terug.

Vrijdagavond 29 april: Avondwandeling naar de **Aardjesberg** op de Westerheide te Hilversum o.l.v. Wouter Rohde met assistentie van Michel Vlaanderen. Vertrek om 18.30 uur vanaf restaurant Robert aan de Bussumergrindweg (kruising Spanderslaan). Over de Natuurbrug Zanderij Crailoo gaan we via de Bussumerheide naar de Aardjesberg. We hopen op meerdere soorten Tapuiten, mogelijke een Beflijster, overvliegende Boomvalk of een Raaf. Rustig wandelen en veel speuren, nu maar hopen op een mooi avondzonnetje.

Vrijdag 6 t/m. zondag 8 mei: Voorjaarsweekend Lauwersmeer te Vierhuizen. Nadere informatie volgt.

Zaterdag 14 mei: Vroege ochtend wandelexcursie **Loosdrechtsche en de Kortenhoefsche Plassen** via het Oppad, Moleneind en Kromme Rade o.l.v. Wouter Rohde met assistentie van Michel Vlaanderen. Vertrek om 6.00 uur vanaf het begin van het Oppad aan de Emmaweg te 's-Graveland. Parkeren kan op het Zuidereinde 's-Graveland of bij Intratuin, aan de overkant van de Vreelandseweg. We gaan wandelen door het laagveenmoeras van legakkers, langs wateren en trilveengebieden. Het wordt een flinke tocht van 9 km, dus trek goede schoenen aan. We zullen veel riet- en watervogels horen en zien en ook aandacht besteden aan de vlinders en libellen. Omstreeks 12.00 u zijn we weer terug.

Zondag 15 mei tot en met vrijdag 20 mei: Buitenlandreis naar Duitsland, Warta-Oder
(Een nieuwe bestemming)

Het grensgebied van Duitsland en Polen: op zoek naar een voor vogelaars interessante bestemming, met als voorwaarde dat die bestemming voor een "long weekend" met de auto haalbaar diende te zijn, kwam de Commissie Buitenland uit op deze samenkomst van stroomgebieden.

Vertrek zondag 15 mei en vrijdag 20 mei weer naar huis. De kosten zijn: buiten het vervoer en lunch: € 150.- p.p.

Wie op internet gaat Googelen naar deze bijzondere gebieden, krijgt al snel de neiging om in de auto te stappen. Het inschrijfformulier kun je opvragen bij buitenland@vwggooi.nl. Voor meer informatie kijk op www.vwggooi.nl of informeer bij een van de leden van de Commissie Buitenland (Coby Hooigeboom en Evert Constandse). Onderzocht worden nog de mogelijkheden voor een langer verblijf voor degenen die daar belangstelling voor hebben.

Informatie over het gebied: **zie pagina 184**

Zondag 29 mei: Dagexcursie naar **Texel** onder leiding van Wouter Rohde met assistentie van Michel Vlaanderen. De ganzen hebben plaatsgemaakt voor de broedvogels. Hoeveel soorten halen we uit die honderden krioelende steltlopers langs de vloedlijn? Donsjongen van steltlopers herken je makkelijker dan je denkt. En we hopen nog op de laatste zingende blauwborsten.

Zondag 5 juni: Vroege ochtend wandeling door het **Spanderswoud** o.l.v. Frank van de Weijer. Vertrek om 5.00 uur van parkeerterrein bij restaurant Robert aan de Spanderslaan/Bussummergrindweg.

Zaterdag 11 juni: Dagexcursie **Bargerveen** o.l.v. Dick Jonkers.

Zaterdag 18 juni: Ochtend wandeling **natuurontwikkelingsgebied Groene Jonker** noordelijk van Nieuwkoop bij Zevenhoven o.l.v. Bertus van den Brink. Vertrek om 7.00 uur vanaf het station Bussum-Zuid (bij stationsgebouw) en de excursie duurt tot ca. 13.00 uur.

Vrijdag 24 juni: Avondwandeling langs de **Leusderheide** o.l.v. Wouter Rohde op zoek naar de Nachtzwaluw. Vertrek om 20.00 uur bij Station Bussum Zuid.

Voorwaarden deelname excursies

Excursies

Een excursie binnen ons werkgebied vertrekt vanaf de plaats c.q. het natuurgebied waar deze wordt gehouden. De juiste plaats staat in het programma vermeld.

Bij excursies buiten ons werkgebied wordt vertrokken vanaf NS-station Bussum-Zuid (aan de zijde van het Bastion Hotel) tenzij anders vermeld. Er wordt gestreefd naar het gebruik van zo min mogelijk auto's. Leden die niet over een auto beschikken kunnen vanaf dit verzamelpunt meerijden. Het is gebruikelijk dat de autokosten met de eigenaar/berijder worden verrekend. Van deelnemers aan de excursie wordt verwacht dat zij vóór de aangegeven tijd aanwezig te zijn, zodat op tijd vertrokken kan worden.

In principe gaan excursies altijd door. In sporadische gevallen (bijvoorbeeld als gevolg van extreme weeromstandigheden) vervalt een excursie of wordt deze doorgeschoven naar een andere datum. Wijzigingen op korte termijn worden (tot een dag voor de excursie) in het programma op onze website www.vwggooi.nl vermeld. Het programma op de website is leidend ten opzichte het programma in De Korhaan.

Weekends en excursies waarvoor betaald moet worden.

Indien betaald moet worden voor een excursie of voor een excursieweekend dienen de deelnamekosten altijd volledig te worden betaald. Bij de aankondiging wordt een datum genoemd waarvoor betaling dient te hebben plaatsgevonden. Deze deadline voor betaling is ongeveer tussen 6 en 8 weken voor het betreffende weekend of excursie. De volgende annuleringsregeling is van toepassing. Bij afmelding tot 4 weken voor het begin van een weekend of excursie waarvoor betaald moet worden, wordt 75% terugbetaald, bij 3 weken 50% en bij 2 weken 25% en bij 1 week 0%.

De in het programma aangekondigde excursies zijn, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, bedoeld voor leden en huisgenootleden van de Vogelwerkgroep. Het meenemen van introducés, ter kennismaking met de activiteiten van de Vogelwerkgroep, is alleen toegestaan nadat de coördinator van de subgroep excursies hiervoor toestemming heeft gegeven. U wordt dringend verzocht geen kleine kinderen en geen honden mee te nemen.

De favoriete vogelplek van..... Conny Leijdekker

Lenny Langerveld

Waar?

De Zuidpier bij IJmuiden.

Waarom?

Ik ben gek op zeevogels. Bosvogels zie ik zodra ik thuis de deur uitstap, maar zeevogels zie ik niet elke dag. Het is ook spannend. Wat komt er voorbij? In oktober zie je bijvoorbeeld Alken, Zeekoeten, Jan van Genten, Roodkeelduikers, allerlei soorten jagers en als je geluk hebt pijlstormvogels of Drieteenmeeuwen met die schattige koppies. Met noordwestenwind worden de zeevogels richting land geblazen, zodat je ze vrij dicht langs de kust voorbij ziet komen. Heb je wel eens Jan van Genten zien vliegen? Dat is zo geweldig. Ze zeilen omhoog en dan komen ze als een speer naar beneden; vlak boven het water worden de vleugels langs hun lichaam gevouwen en als een pijl duiken ze het water in. Als je op de pier loopt, die drie kilometer lang is, heb je links de zee en rechts het begin van de haven waar de zeeschepen binnen komen. Op de punt kijk je over zee. Meestal staan we daar wel een paar uur en dat kan goed koud zijn. Bij windkracht vijf gaat de pier dicht. Ik was er eind september met Pieter en toen was het hek dicht. We zijn op het strand vogels gaan kijken, maar toen we terugliepen richting auto werd het hek net open gedaan. Uiteraard spookte het nog behoorlijk. Op een gegeven moment sloeg er een flinke golf over

de pier en kreeg ik het water tot minstens vijf centimeter hoog langs mijn voeten; dan voel je wel hoe krachtig het water is.

Op en tussen de basaltblokken langs de pier lopen Steenlopers, Kanoeten en Paarse Strandlopers en als je geluk hebt stuitert er een Rosse Franjepoot langs de basaltblokken in het water. In de Marinejachthaven, die aan de andere kant van de parkeerplaats ligt, zie je in de winter vaak een Roodhalsfuut. Kortom, een heerlijke plek om naar toe te gaan.

Wanneer?

Je moet er echt in de herfst en de winter heen. Oktober is een hoogtepunt vanwege de zeetrek en in januari ga ik weer om nogmaals al die soorten te bekijken. In het voorjaar wordt het Kennemermeer, dat naast het parkeerterrein ligt, erg interessant voor de terugkerende zomergasten die daar even komen uitrusten en opvetten om daarna door te vliegen naar hun broedgebieden.

Ik probeer er meestal rond een uur of tien te zijn (liefst nog vroeger). De zeetrek is de hele dag, maar 's morgens vliegt er het meeste.

Hoe vaak?

Ongeveer vijf keer per jaar. Verdeeld over najaar en het vroege voorjaar.

Samen of alleen?

Met een groepje vogelvrienden.

Kor Haan

